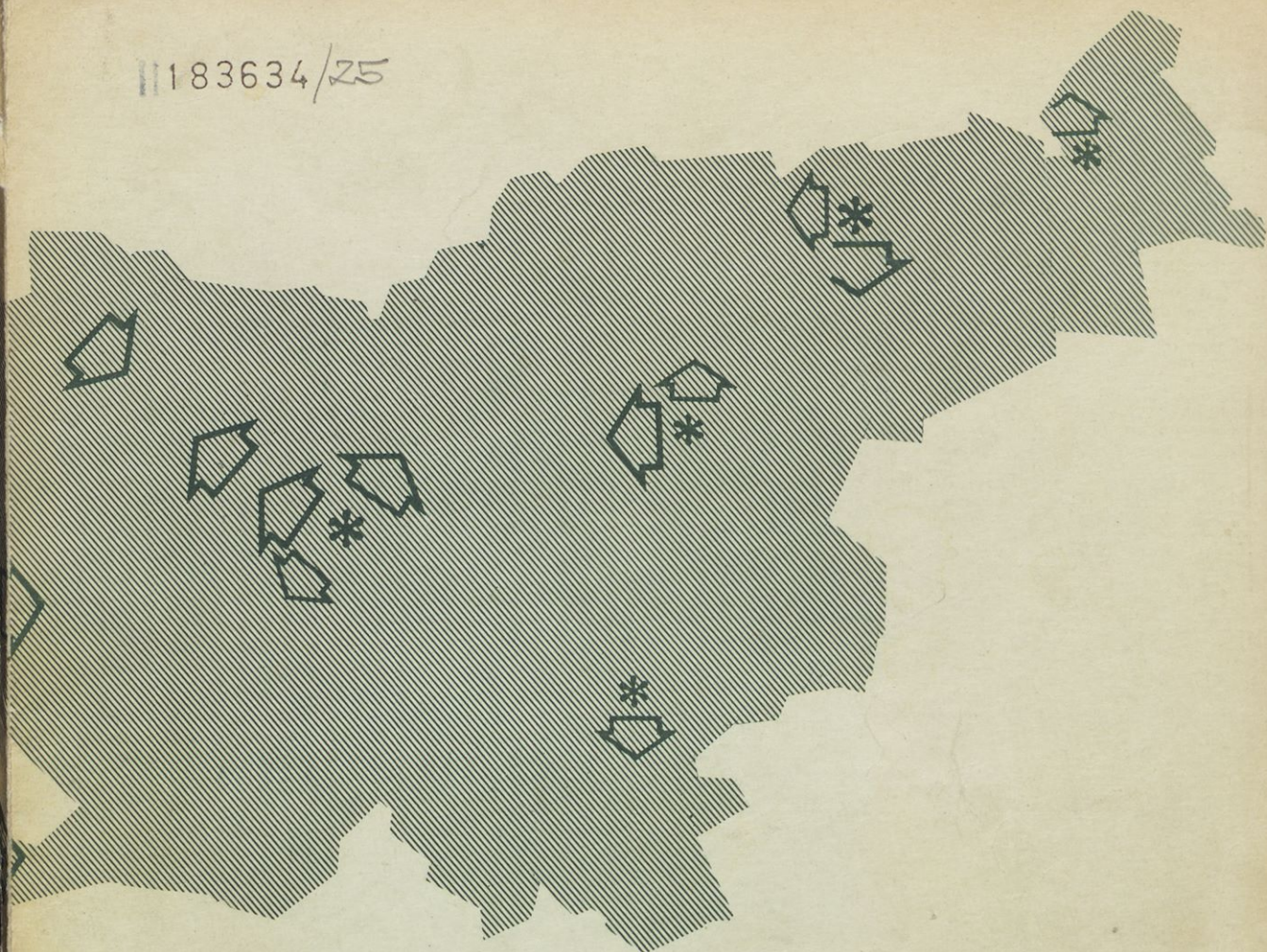

1183634/25

Socialistična republika Slovenija
Republiški sekretariat za urbanizem

B i r o za regionalno prostorsko planiranje

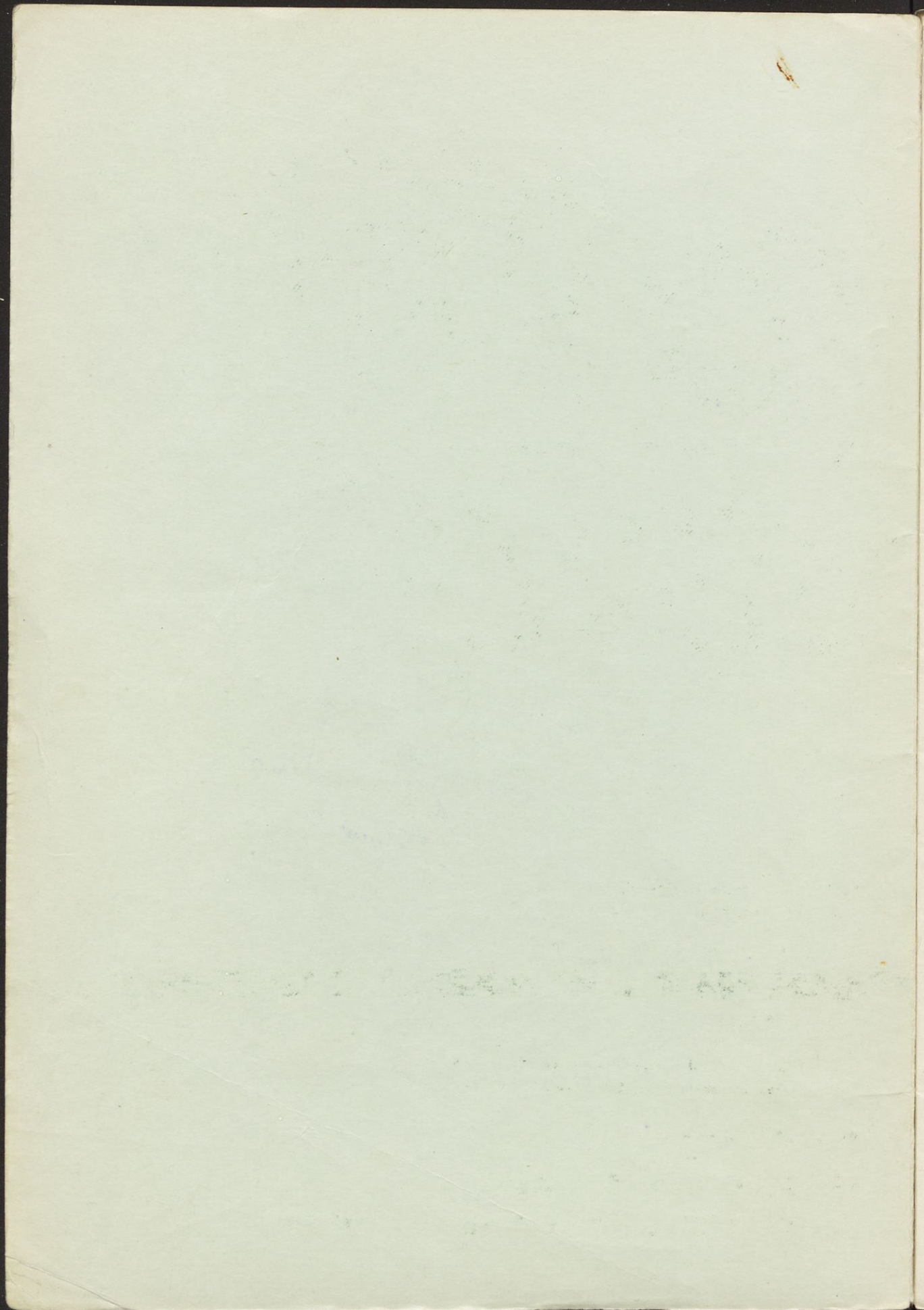
Ljubljana 1971

Priredil: Raziskovalni center Ekonomske fakultete RCEF -
Demografski inštitut Univerze v Ljubljani

Avtor: Dr. Dolfe Vogelnik

**PROJEKCIJA PREBIVALSTVA,
DELOVNE SILE IN MEST SR SLOVENIJE**

25

PROJEKCIJA PREBIVALSTVA, DELOVNE SILE
IN MEST SR SLOVENIJE

Avtor: Dr. Dolfe Vogelnik

Priredil: Raziskovalni center Ekonomske fakultete -
Demografski inštitut Univerze v Ljubljani

Grafična obdelava: Biro za regionalno prostorsko planiranje

Izdal in založil: Biro za regionalno prostorsko planiranje

Jezikovno pregledala: prof. Ileana Kopčavar

Naročnika raziskave: - Biro za regionalno prostorsko pla-
niranje Ljubljana, Cankarjeva 1.

- Sklad Borisa Kidriča, Ljubljana,
Župančičeva 6.

Ljubljana, maja 1971

+ II 183634

PROJEKT ZA PRAVILNOSTI, DOKUMENTI
IN NEKI DR. SLOVENIJA

II 183634

AVTOR: dr. Božidar Vojtko

IZDAJALNIK: Slovenski inženjerski zbornik -
inženjerski inštitut ljubljane v ljubljani

IZDANJE: prvo izdajanje; prvo za regionalno prostorsko planiranje
in za razvoj; prvo za regionalno prostorsko planiranje

IZDANJE: prvo izdajanje; prof. Irena Kovačič

IZDANJE: prvo izdajanje; - prvo za regionalno prostorsko planiranje
in za razvoj; ljubljane, Gostinčeva 1.

IZDANJE: prvo izdajanje; - prvi deli ljubljane, ljubljane,
Gostinčeva 1.

0 4745/1971

ljudjane, maja 1971

Sestavni element urbanističnega in regionalnega prostorskega planiranja so tudi demografske prognoze dolgoročnejšega značaja. Raziskovalni center Ekonomske fakultete v Ljubljani (prof.dr. Dolfe Vogeljik) je za potrebe regionalnega prostorskega plana SR Slovenije pripravil študijo s prognozami razvoja vsega, aktivnega in mestnega prebivalstva po občinah. Rezultati so odraz dosedanjih demografskih razvojnih tendenc in zato verjetno ne bodo enaki prognozam občin, ki planirajo rast prebivalstva tudi na osnovi možnega in željenega ekonomskega razvoja in drugih spoznanj v občini. Pri tem pa poudarjamo, da so prognoze navedene študije, izdelane z vidika rasti vsega slovenskega prebivalstva.

Medtem so bili že objavljeni nekateri podatki iz popisa prebivalstva v letu 1971. Da ne bi prišlo do napačnih tolmačenj še posebej opozarjamo, da so prognoze izdelane z vidika dolgoročnega razvoja ter niso mogle predvideti vseh posledic gospodarske reforme in ekonomskih momentov zadnjih pet let, ki so nedvomno v kratkoročnem smislu vplivali na gibanje prebivalstva in se tudi odražajo v rezultatih popisa prebivalstva v letu 1971. (primer: zaposlovanje delavcev v tujini). Zato se v nekaterih občinah pojavljajo razlike med stanjem prebivalstva po tej prognozi in po popisu prebivalstva leta 1971.

To pa ne vpliva na realnost dolgoročnih prognoz. Občine smo že zaprosili, da nam sporoče, kakšen demografski razvoj predvidevajo za svoje območje s tem, da smo jim nekatere osnovne podatke že poslali.

Na podlagi občinskih predvidevanj in pripomb ter pripomb ostalih razvojnih dejavnikov bomo usklajevali podatke iz te demografske prognoze z dejanskimi razvojnimi težnjami v prostoru SR Slovenije.

Ne glede na pripombe, ki jih bomo prejeli in jih tudi pričakujemo so pa te demografske prognoze že koristen pripomoček pri planiranju razvoja gospodarskih organizacij, občin, republik in drugih samoupravnih skupnosti.

Kot pri vseh do sedaj izšlih zelenih publikacijah, prosimo tudi tokrat čimveč pripomb, predloge in sugestije za to področje.

DIREKTOR:
Milan Naprudnik, dipl.ing.geod.
l.r.

K A Z A L O

	stran
I. UVODNE OPOMBE	1
Cilji raziskave Splošni pregled	1
Časovno izhodišče projekcije	2
Stanje politično-teritorialne razdelitve	2
Regionalna razčlenitev	3
II. PROJEKCIJA NARAVNEGA GIBANJA	5
Hipoteza o smrtnosti in fertilitnosti in izračun projekcije naravnega gibanja	5
III. PROJEKCIJA SELITVENEGA GIBANJA	7
Neto migracije kot izhodišče. Hipoteza o spolni in starostni strukturi	7
Hipoteza o smrtnosti in fertilitnosti migrantov	7
Hipoteza o bodočem gibanju neto migrantov. Izhodišča	7
Efekti selitev na prirodno gibanje	9
IV. PROJEKCIJA TOTALNEGA PREBIVALSTVA	10
Pregled za vso Slovenijo	10
Pregled po občinah	17
V. PROJEKCIJA DELOVNE SILE	20
Načelno	20
Projekcija spolnih in starostnih mer aktivnosti po občinah	20
Pregled rezultatov za vso Slovenijo	21
Pregled po občinah	24
VI. PROJEKCIJA PREBIVALSTVA MEST	26
Izbira mest	26
Metoda projekcije	26
Prikaz rezultatov	26
Stopnja urbanizacije	27
Spremembe v strukturi mestnega prebivalstva glede na velikostne kategorije mest	27

Tabelarni del

Tabela I -	Občine SR Slovenije po velikostnem redu indeksov rasti prebivalstva v razdobju 1961-1986	29
Tabela II -	Občine SR Slovenije, razvrščene po velikosti mer aktivnosti v 1961. in 1986. letu	31
Tabela III -	Struktura mestnega prebivalstva SR Slovenije po velikostnih skupinah mest in stopnja urbanizacije za razdobje 1966-2001	32
Tabela IV -	Mesta SR Slovenije, razvrščena po velikosti prebivalstva v letu 1966	33
P o v z e t e k		36

Kartogrami

Kartogram sl. 1 -	Občine in regije SR Slovenije
Kartogram sl. 2 -	Regionalna variacija fertilitnosti v SR Sloveniji po stanju 1960-1962 na podlagi bruto koeficientov reprodukcije (R)
Kartogram sl. 3 -	Občine SR Slovenije po velikosti indeksov rasti totalne projekcije prebivalstva v razdobju 1961-1986.

I.

UVODNE OPOMBE

Cilji raziskave. Splošni pregled

1. Raziskava je imela kot osnovni cilj izdelati totalno projekcijo prebivalstva v občinah SR Slovenije za razdobje 1966-2001. S t o t a l n o projekcijo mislimo projekcijo, ki pomeni rezultanto projekcije obeh bistvenih komponent vsake projekcije prebivalstva, to je komponente p r i r o d n e g a gibanja in komponente s e l i t v e n e g a gibanja prebivalstva.
2. Običajno se izračunavajo samo projekcije prirodnega gibanja prebivalstva. Takšen je bil tudi cilj podobne raziskave, ki jo je Demografski inštitut Ekonomske fakultete izvedel v letih 1967 in 1968; rezultati te raziskave so bili publicirani v "zelenih zvezkih" Biroja za regionalno prostorsko planiranje (Ljubljana, 1968, št.11). Kako se izračuna projekcija selitvene komponente, je bilo le metodološko nakazano, in podani so bili glavni parametri za možni izračun (gl. tabeli 2 in 3 v citirani razpravi), vendar sami izračuni niso bili izvedeni. Kljub izrecni navedbi v citirani raziskavi (na strani 14. in 16.), da se projekcija, ki je bila podrobno prikazana v prilogah II in III, nanaša samo na p r i r o d n o gibanje prebivalstva, so porabniki pogosto uporabljali in še uporabljajo to projekcijo kot t o t a l n o projekcijo, torej v pogrešni domnevi, da je le-ta vključevala tudi projekcijo selitvene komponente. Če lahko pri projekcijah številčno obsežnih prebivalstev, ki niso v znatni meri izpostavljena učinkom zunanjih selitev, zanemarjamo selitvene komponente, to nikakor ni dopustno pri projekcijah številčno majhnih slovenskih občin. Pri njih ima zaradi močnih občinskih selitvenih tokov selitvena komponenta v mnogih primerih bistveno vlogo.

Sedanja raziskava je zato izdelala projekcijo selitvene komponente za vsako občino v več variantah v podrobnostih. V Tabelarnem delu so prikazani samo poglavitni rezultati projekcije. Podrobnejši rezultati za vsako občino posebej po petletnih starostnih skupinah, ločeno za komponenti prirodnega in selitvenega gibanja ter za vsako petletje od 1961 do 2001 so interesentom na razpolago v Biroju za regionalno prostorsko planiranje.

Na osnovi totalnih projekcij celotnega prebivalstva občin so izračunane izvedene totalne projekcije delovne sile za vsako občino in totalne projekcije slovenskih mest. Na koncu je napravljen še poizkus sintetičnega prikaza kakšne so osnovnetendence prostorske koncentracije prebivalstva Slovenije za preteklo razdobje osemdesetih let (1880-1961) in za perspektivo prihodnjih štiridesetih let (1961-2001).

Časovno izhodišče projekcije

3. Kot časovno izhodišče projekcije smo vzeli stanje ob popisu 31.3.1961. Včasih se to stanje pri izračunavanju projekcij s pomočjo posebnih koeficientov prevede na stanje sredi leta 1961, to je na stanje 30.6.1961. Vendar smo pustili kot izhodišče stanje ob popisu, to je stanje zadnjega marca 1961.

Stanje politično-teritorialne razdelitve

4. Če smo vzeli za časovno izhodišče stanje ob popisu 31.marca 1961, tega nismo storili glede stanja politično-teritorialne razdelitve. Ob popisu 31.3.1961 je bilo na območju SR Slovenije 75 občin. To število pa je trajalo zelo malo časa, samo štiri mesece, od 2.2.1961 do 31.5.1961. Takoj zatem se je še istega leta 1961 število občin znižalo od 75 na 71, prav ob koncu tega leta na 66, se

1.5.1964 ponovno znižalo na 62 občin in v letu 1967 z združitvijo mariborskih mestnih občin na 60 občin. Čeprav so vsi rezultati popisa prebivalstva iz 1961 obdelani in publicirani po stanju ob popisu, ko je bilo 75 občin, smo vendar izbrali za izhodišče politično-teritorialne razdelitve sedanje stanje 60 občin ter preračunali vse potrebne podatke v izhodiščnem letu 1961 na stanje politično-teritorialne razdelitve, ki je veljala 1.1.1969.

Regionalna razčlenitev

5. Poleg podatkov za vsako občino posebej smo v Tabelarnem delu izračunali tudi globale za 13 regij. Občine smo združevali v iste regije, ki jih je uporabil Institut za ekonomske raziskave pri svojih študijah dolgoročnega razvoja gospodarstva SR Slovenije. Regije se naslanjajo v osnovi na Ilešičevo razčlenitev Slovenije na mezoregije, pri čemer so bile nekatere njegove mezoregije spojene v večje enote. Te regije (z nekaterimi majhnimi spremembami, ki jih je narekoval kriterij homogenosti glede na nivoje smrtnosti) smo tudi uporabili pri izračunavanju tablic smrtnosti. Izdelava tablic smrtnosti za vsako občino posebej bi bila namreč neprimerna glede na majhnost populacij v posameznih občinah.

Katere občine so vključene v posamezne regije, se vidi iz spodnjega pregleda (gl. tudi kartogram slike 1):

REGIJE (občine)

1. OBMORSKA (Izola, Koper, Piran)
2. KRAŠKA (Ilirska Bistrica, Postojna, Sežana)
3. POSOŠKA (Ajdovščina, Idrija, Nova Gorica, Tolmin)
4. ZGORNJESAVSKA (Jesenice, Radovljica)
5. CENTRALNOSLOVENSKA (Cerknica, Domžale, Grosuplje, Kamnik, Kranj Litija, Ljubljana, Logatec, Škofja Loka, Tržič, Vrhnika)

5. KOČEVSKA (Kočevje, Ribnica)
7. DOLENJSKA (Črnomelj, Metlika, Novo mesto, Trebnje)
8. SPODNJESAVSKA (Brežice, Krško, Sevnica)
9. ZASAVSKA (Hrastnik, Trbovlje, Zagorje)
10. SAVINJSKA (Celje, Laško, Mozirje, Slovenske Konjice, Šentjur, Šmarje, Velenje, Žalec)
11. ZGORNJEPODRAVSKA (Dravograd, Ravne, Slovenj Gradec)
12. MARIBORSKA (Lenart, Ormož, Ptuj, Radlje, Maribor, Slovenska Bistrica)
13. POMURSKA (G. Radgona, Lendava, Ljutomer, Murska Sobota).

II.

PROJEKCIJA NARAVNEGA GIBANJA

Hipoteza o smrtnosti in fertilitnosti in izračun projekcije naravnega gibanja

6. Za izhodišče smo vzeli nivoje smrtnosti, kot izhajajo iz skrajšanih tablic smrtnosti, ki smo jih izračunali za vsakega od 17 demografskih smrtnostnih predelov ^{x)} po popisu prebivalstva iz 1961 ter po poprečnem številu umerlih po starosti v triletju 1960-1962. Glede bodočega gibanja smrtnosti smo menili, da se bo smrtnost postopoma zmanjševala, in sicer v poprečnem tempu, kot je izražen v standardnih tablicah Združenih narodov, ki temeljijo na svetovnih trendih o tem (glej: Methods for Population Projections by Sex and Age Population Studies No 25, United Nations, New York 1956).
7. Kot izhodišče za raziskavo fertilitnosti so nam rabili bruto koeficienti reprodukcije, ki smo jih izračunali za vsako občino po poprečnem stanju v letih 1960-1962. Rezultati so prikazani grafično v kartogramu sl. 2. Očitno se kažejo območja nizke fertilitnosti na Primorskem, Goriškem, Gorenjskem ter v urbaniziranih predelih okoli Ljubljane, Celja in Maribora.

Prognoziranje fertilitnosti je dosti manj zanesljivo od prognoziranja smrtnosti, zakaj pri fertilitnosti ne moremo trditi vnaprej, da obstaja stalna tendenca k zmanjšanju fertilitnosti.

Kot element, ki naj bi nam rabil pri postavljanju prognoze, smo izračunali spremembe fertilitnosti v razdobju od 1951-1961 ter

x) Demografski smrtnostni predeli so bolj razčlenjeni kot regije. Oblikovani so po kriteriju homogenosti glede na nivoje smrtnosti.

1961-1966, kolikor lahko o njih sklepamo na osnovi sprememb v splošnih merah natalitete.

8. Po običajnem postopku smo izračunali posebej za moško in posebej za žensko prebivalstvo projekcijo o smrtnosti in fertilitnosti po petletnih razdobjih za vsako občino. Rezultati so prikazani v Tabelarnem delu.

III.

PROJEKCIJA SELITVENEGA GIBANJA

Neto migracije kot izhodišče. Hipoteza o spolni in starostni strukturi

9. Najbolj nezanesljiv element vsake projekcije prebivalstva je hipoteza o bodočem gibanju selitev. Za izhodišče projekcije selitev smo vzeli neto selitve. Ker za občinske selitve ne razpolagamo s podatki o njihovi spolni in starostni sestavi, smo računali za vse občine z isto spolno in starostno strukturo, in sicer smo izbrali tisto, ki je veljala v poprečku za vse neto tokove v razdobju 1960-1963. Poleg tega smo še postavili domeno, da se ta struktura s časom ne bo v ničemer spremenila.

Hipoteza o smrtnosti in fertilitnosti migrantov

10. Da bi poenostavili izračune, pa tudi spričo splošne nezanesljivosti podatkov in bodočih ocen o gibanju obsega neto migracij po občinah, smo šteli za vse občine isti in konstantni nivo smrtnosti ter isti in konstantni nivo fertilitnosti, ki ustreza poprečnemu nivoju smrtnosti v Sloveniji po stanju leta 1960-1962 ter poprečnem nivoju fertilitnosti po stanju v razdobju 1961-1965.

Hipoteza o bodočem gibanju neto migrantov. Izhodišča

11. Kot izhodiščna številčna osnova za ugotovitev nivojev in trendov gibanja neto selitev po občinah sta nam rabili dve oceni. Prva je posredna ocena o nivoju neto migracij za vsako občino po rezultatih popisov prebivalstva iz leta 1953 in 1961 ter prirodnega gibanja v tem razdobju. Za razdobje 1959-1968 pa razpolagamo z neposrednimi podatki o priselitvah in odselitvah za vsako leto. Daje nam jih uradna selitvena statistika, ki sloni na matični službi in

registru prebivalcev.

Grafični prikaz letnih neto selitvenih podatkov po občinah za razdobje 1959-1968 kaže izredno močna kolebanja iz leta v leto, kar je po našem mnenju predvsem posledica tega, da prihajajo prijave in odjave neenakomerno ter se zaostale prijave iz enega leta akumulirajo ter se prikazujejo kot migracije naslednjega leta. Drugi razlog močnih nihanj pa je nedvomno vpliv izrazite slučajne komponente, ki se pojavlja pri migracijskih tokovih. Vsekakor se morejo uporabiti letni podatki samo prek tako ali drugače izračunanih srednjih vrednosti kot izraza splošnih tendenc, če se te pojavljajo pri migracijskem gibanju.

Postavlja se predhodno načelno metodološko vprašanje: Ali naj projekcijo naslonimo na oceno bodočega gibanja **a b s o l u t n i h** neto selitvenih frekvenc ali pa na prognozo o gibanju migracijskih **k o e f i c i e n t o v** (to se pravi, na selitve, izražene na 1.000 prebivalcev).

Odločili smo se za oceno bodočega gibanja neto selitev v absolutnih frekvencah, ker je analiza gibanja neto selitev za razdobje 1953-1961 in 1959-1968 pokazala, da ni pomembne zveze med absolutnim nivojem prebivalstva in višino neto selitev ali smerjo in jakostjo gibanja neto selitev. Pokazali pa so se jasno izraženi trendi v gibanju absolutnih neto selitev.

Glede na primeroma kratko razdobje, za katero smo razpolagali s podatki neto migracij in upošteva je splošni vtis o smeri gibanja letih, smo izračunali za vsako občino **l i n e a r n e** trende za razdobje 1959-1968 ter jih ekstrapolirali do leta 1975.

12. Projekcijo neto migracij smo postavili v treh variantah: v spodnji, srednji in zgornji.

Izračun treh variant se pojavlja v naši projekciji šele s petletjem 1966-1970. Tu smo mnenja, da absolutne neto frekvence ne bodo padle **p o d** trendno stanje petletja 1961-1965, to je spodnja meja in spodnja varianta, da pa tudi ne bodo prekoračile petletne vsote trend-

nih vrednosti za razdobje 1971-1975, vzete kot maksimalna meja, ki je neto migracije vse do leta 2001 ne bodo presegle. Ta maksimalna meja je šteta kot gornja varianta. V primeru padajočih (negativnih) trendov so stvari seveda zaobrnjene: petletna trendna vsota 1961-1965 pomeni zgornjo, petletna trendna vsota 1971-1975 pa spodnjo mejo. Srednja varianta je njuna aritmetična sredina, ali, kar je isto, petletna vsota trendov v letih 1966-1970.

V okviru tako postavljenih treh variant smo postavili domnevo, da bodo od 1966. leta dalje tja do 2001. ostale neto selitvene frekvence **k o n s t a n t n e**, in to na tistem nivoju, kot ga kaže pri vsaki občini vsaka od treh variant. **SMISEL NAŠE HIPOTEZE O SELITVAH JE TOREJ, DA NAKAZUJE MEJE (spodnjo in zgornjo), KI JIH PO NAŠI OCENI NETO SELITVE DANE OBČINE NE BODO PREKORAČILE.** Domneva o konstantnosti teh meja v razdobju 1966-2001 zelo olajša računske operacije, zdi se nam pa tudi smiselno postavljena glede na to, da je spričo šibkega poznavanja migracijskih procesov in zakonitosti njihovega gibanja praktično nemogoče postavljati določnejše hipoteze o takšnem ali drugačnem gibanju migracij iz enega petletja v drugo.

Efekti selitev na prirodno gibanje

13. S prognoziranjem konstantno ponavljajočega se petletnega neto dotoka selitev za vsako občino pa smo ugotovili šele **p r v i** element celotne projekcije selitev. Upoštevati je namreč potrebno, da ti doseljenci (ali odseljenci) sami povzročajo dodatni tok naravnega gibanja (ker se poročajo in imajo otroke, pa tudi umirajo). S tem, da izpostavimo letne neto dotoke selitev učinkom prirodnega gibanja (s pomočjo analognih postopkov, ki smo jih uporabili za projekcijo naravnega gibanja celotnega prebivalstva), smo prišli do drugega elementa celotne projekcije selitvene komponente. Šale seštevek obeh elementov daje celotno projekcijo selitev.

IV.

PROJEKCIJA TOTALNEGA PREBIVALSTVA

Pregled za vso Slovenijo

14. Po srednji varianti projekcije se bo gibalo prebivalstvo Slovenije v razdobju 1961-2001 takole (z desne so podani podatki projekcije za Jugoslavijo, kakor jih je izračunal Zvezni zavod za statistiko:

Leto	Slovenija	Jugoslavija	% Slovenije v Jugoslaviji (v 000)
1961	1 592	18 549	8,58
1966	1 699	19 735	8,61
1971	1 807	20 799	8,69
1976	1 914	21 938	8,72
1981	2 021	23 055	8,77
1986	2 126	24 055	8,84
2001	2 441	-	-

Indeksi: 1961 = 100,0

1961	100,0	100,0
1966	106,7	106,4
1971	113,5	112,1
1976	120,2	118,3
1981	126,9	124,3
1986	133,5	129,7
2001	153,3	-

Po totalni projekciji predvidevamo torej, da se bo povečalo število prebivalstva SR Slovenije do leta 1986 (računano od zadnjega popisa 1961) za okroglo eno tretjino (od 100 na 134), do konca tega stoletja, tj. do l. 2001 pa za dobro polovico (od 100 na 153).

Projekcija, ki jo za SR Slovenijo izračunava Zvezni zavod za statistiko, znaša za 1986 leto 1936 tisoč, in je torej za 8,5% nižja od naše. Vendar gre razlika predvsem na račun tega, da zvezna projekcija ne upošteva selitev in naravnega prirastka, ki gre na račun selitvene komponente. Če pri naši projekciji vzamemo v poštev samo prirodno gibanje, pridemo na vrednost 1962 tisoč prebivalcev, kar je zelo blizu zvezni projekciji.

Ker je SLOVENIJA selitveno aktivna (priseljuje se več oseb vsako leto, kot se jih odseljuje) in smo vzeli v poštev tudi v projekciji, da ostaja selitveno aktivna, medtem ko je Jugoslavija selitveno pasivna, napovedujemo, da bo naraščalo prebivalstvo Slovenije hitreje kot prebivalstvo Jugoslavije. Do leta 1986 se bo prebivalstvo Slovenije (po srednji projekciji) povečalo za 33 %, Jugoslavije pa za 30 odstotkov; zaradi tega se bo odstotni delež prebivalstva Slovenije, ki je znašal 1961. leta 8,58, povečal na 8,84 odstotkov v letu 1986.

15. Totalna projekcija prebivalstva je rezultanta (seštevek) dveh faktorjev: projekcije naravnega gibanja in projekcije selitev. V kakšnem odnosu sta si ta faktorja do totalne projekcije, kakšna je dinamika notranje strukture totalne projekcije ter kakšne so razvojne tendence, ki jih projekcija za bodoče razkriva (vselej s pogojem, da so osnovne domneve, na katerih temelji projekcija, razumno postavljene in da se bodo realizirale), se vidi iz naslednjega pregleda, kjer je totalna projekcija razčlenjena na obe komponenti (v 1000 prebiv.)

	1961	1966	1971	1976	1981	1986	2001
TOTALNA PROJEKCIJA	1592	1699	1807	1914	2021	2126	2441
Komponenti:							
prirodno gibanje	-	1673	1749	1823	1894	1962	2151
selitveno gibanje	-	26	58	91	127	164	290
TOTALNI PRIRASTEK	107	108	107	107	105	315	-
Komponenti							
prirodni prirastek	81	76	74	71	68	189	-
selitveni prirastek	26	32	33	36	37	126	-

	1961	1966	1971	1976	1981	1986	2001
ODSTOTNA UDELEŽBA							
selitvene komponente v							
totalni projekciji	-	1,5	3,2	4,8	6,3	7,7	11,9
selitvenega prirastka							
v totalnem prirastku	24,3	29,6	30,8	33,6	35,2	40,0	-
NA 1000 PREBIVALCEV LETNO							
t o t a l n i prirastek	13,0	12,3	11,5	10,9	10,1	9,2	-
naravni prirastek	9,8	8,7	8,0	7,2	6,6	5,5	-
selitveni prirastek	3,2	3,6	3,5	3,7	3,5	3,7	-

H gornji tabeli je potrebno predvsem zapisati, da rezultati za vso SR Slovenijo niso dobljeni a v t o h t o n o, to se pravi, neposredno na podlagi določenih hipotez za vso Slovenijo, ampak da so izvedeni kot rezultanta (seštevek) projekcij za vsako občino posebej. Primarne so torej projekcije za vsako občino. Ob domnevi, da bi se realizirale tendence glede prirodnega in posebej glede selitvenega gibanja, kot kaže vsaka občina posebej in kot slede iz hipotez, postavljenih in kvantificiranih za vsako občino posebej, bi bilo totalno gibanje prebivalstva v vsej Sloveniji tako, kot ga slika naša projekcija. Jasno je seveda, da so si razvojne tendence v gibanju prebivalstva po posameznih občinah - to velja prav posebej za selitveno komponento gibanja - v medsebojni bolj ali manj čvrsti odvisnosti. Določena projekcija je nujno odvisna p o z i t i v n a neto selitev v eni občini/od tega, da bodo pokazale kake druge občine ali pa republike, iz katerih se prebivalstvo doseljuje, ustrezne negativne neto selitve. In obratno: domnevne n e g a t i v n e neto selitve kake občine so vezane na domnevanje, da bodo našli presežki prebivalstva, ki se kažejo v negativnih neto selitvah, ustrezno povpraševanje in sprejem v selitveno aktivnih občinah ali republikah. Izredno velika odseljevanja zadnjih let v tujino kažejo očitno na to, da absorpcijska moč in selitvena privlačnost selitveno aktivnih republik (med nje spada vsekakor SR Slovenija) ter v okviru SR Slovenije selitveno aktivnih občin ni bila tako močna, da bi sprejela vse presežke, ki so se tendenčno ponujali in smo z njimi v naših hipotezah računali, pa so se zato deloma preusmerili v tujino deloma pa ostajali v selitveno pasivnih občinah. Vsekakor je takšna situacija kot refleks neugodnega gospodarskega razvoja delovala tako,

da se je zmanjšal celotni obseg občinskih selitev. S tega vidika so v projekciji predvidene neto selitve za prvi dve petletji projekcije (tj. za petletji 1961/65 in 1966/70) pri mnogih občinah, pa tudi v celoti za vso Slovenijo, previsoke. Mi venlar osnovnih hipotez, kot so bile obrazložene v prejšnjih razdelkih, nismo spreminjali, in to v glavnem iz dveh razlogov. Prvič, ker gre za d o l g o r o č n o , interval štiridesetih let obsegajočo projekcijo, in ker šteujemo, da je gospodarska stagnacija, ki je povzročila, da se je zmanjšal obseg selitev na območju Slovenije, prehodna, in menimo, da bo naše gospodarstvo v zvezi z realizacijo predvidenih reformskih in družbenopolitičnih sistemskih mer zopet oživel; in drugič, ker bi zahtevalo spreminjanje postavljenih hipotez, ki slone na splošnih dosedanjih razvojnih trendih gibanja prebivalstva v vsaki občini, podrobno ekonomsko analizo stanja in verjetnega bodočega razvoja vsake od 57 občinskih teritorialnih enot, kar je bilo zunaj namena in dosega te raziskave. Vsekakor je pomen vsake projekcije relativen in vezan na domneve, ki so v hipotezah formulirane. Tudi če se posamezne ne uresničijo ali vsaj ne v predvidenem obsegu, in se zato zmanjšuje prognostična vrednost projekcije, ohranja projekcija vrednost kot zaznavanje smeri, v katerih bi se prebivalstvo gibalo, in proporcev, ki bi se pojavili (proporcev v pogledu spolne, starostne, aktivnostne itd. strukture prebivalstva), če bi neovirano delovale osnovne tendence, ki so vsebovane v računih projekcije.

Če se vrhemo h gornji tabeli, lahko ugotovimo, da naravni prirastek počasi pada, čeprav smo v hipotezah računali s konstantno smrtnostjo in konstantno fertilitnostjo. Razlog je ta, da se nadaljuje proces staranja prebivalstva; kontigent starejšega in starega prebivalstva (v starosti 65 in več let relativno raste in prav tako raste tudi relativni delež starejših žena z zmanjšano fertilitnostjo v okviru fertilenega kontigenta žena. Obe tendenci vodita v naraščanje števila umrlih in padanje števila živorojenih, to se pravi, v padanje naravnega prirastka, ki ga očitno ne kompenzira naraščanje absolutne mase prebivalstva.

Selitveni prirastek močno poskoči tako v absolutnem kot relativnem izrazu (na 1000 prebivalcev) iz petletja 1961/65 na petletje 1966/70.

Razlog je v računih naše metodologije. Medtem ko smo se pri petletju 1961/65 naslonili na trendne, to je poprečne vrednosti dejanskih neto selitev, smo s petletjem 1966/70 prešli pri s r e d n j i varianti (ki je v tabeli prikazana) na ekstrapolirane trendne vrednosti poprečka med zgornjo in spodnjo mejo (tj. na srednjo vrednost trendnega nivoja 1971/75 in 1961/65), ki je vsekakor večja od nivoja v 1961/65. Rahlo naraščanje selitvenih prirastkov po petletju 1961/65 sledi iz okolnosti, da so v selitveni komponenti vključeni tudi efekti, ki jih povzročajo selitve v naravnem gibanju (rojstva in smrti migrantov).

Pri orisanem razvoju projekcije je posebno značilen odnos med selitvenim in naravnim prirastkom ter selitveno in naravno komponento gibanja prebivalstva. V tendencah, ki jih odnosa kažeta, se v sintetični obliki izraža v s e v e č j i p o m e n s e l i t e v v razvoju našega prebivalstva in prek tega v splošnem gospodarskem in družbenem razvoju. Selitveni prirastek znaša v prvem petletju 1961/65 komaj dobro četrtino celotnega prirastka, njegov delež v petletju 1981/85 bo poskočil na dobro tretjino (35,2 %), v naslednjih petnajstih letih razdobja 1986/2001 pa v poprečju celo na 40%.

Podobna tendenca, ko narašča vloga selitev, se prav tako kaže v odstotnem deležu selitvene komponente v totalni projekciji. Če vzamemo za izhodišče leto 1961, potem je na začetku drugega petletja, to je leta 1966, prispevek selitvene komponente totalni projekciji seveda primeroma majhen, saj znaša komaj 1,5%. Vendar se odstotni delež selitvene komponente naglo veča, tako da doseže v projekciji za 2001. leto 12 odstotkov; to pomeni, da bo tedaj vsak deveti prebivalec pridobljen iz neto selitev, ki so se realizirale po letu 1961. Ker pa je struktura neto selitev takšna da so le-te rezultanta odseljevanja iz Slovenije v tujino in številčno močnejšega priseljevanja iz drugih republik, in ker gre pri odseljevanju za relativno kvalificirano delovno silo, pri priseljevanju za v osnovi nekvalificirano, pomeni takšne vrste neto selitveni prirastek stalen pritisk na kvalifikacijsko strukturo naše delovne sile. Tendenco k slabšanju kvalifikacijske strukture naše delovne sile, ki iz tega izhaja, bomo mogli premagati samo tako, da bomo sistematično skrbeli, da se dvigne kvalifikacijska raven doseljencev. Druga možnost, da bi namreč

zaustavili priseljevanje iz drugih republik, je spričo našega razmeroma razvitega gospodarstva po našem mnenju nerealna.

16. Totalna projekcija je računana v treh variantah glede na različne hipoteze, ki so bile postavljene o bodočem gibanju selitev. Medsebojni odnos treh variant je razviden iz naslednjega pregleda:

Leto	V a r i a n t e			
	spodnja	srednja	zgomnja	
a) prebivalstvo v tisočih				
1961	-	1 592	-	
1966	-	1 699	-	
1971	1 787	1 807	1 827	
1976	1 872	1 914	1 958	
1981	1 954	2 021	2 090	
1986	2 035	2 126	2 222	
2001	2 263	2 441	2 627	
b) indeksi rasti 1961 = 100,0				
1961	-	100,0	-	
1966	-	106,7	-	
1971	112,2	113,5	114,8	
1976	117,6	120,2	123,0	
1981	122,7	126,9	131,3	
1986	127,8	133,5	139,6	
2001	142,1	153,3	165,0	
c) indeksi nivojev: srednja varianta = 100,0				
				<u>razpon</u>
1971	98,9	100,0	101,1	2,2
1976	97,8	100,0	102,3	4,5
1981	96,7	100,0	103,4	6,7
1986	95,7	100,0	104,5	8,8
2001	92,7	100,0	107,6	14,9

Razpon med spodnjo in zgornjo varianto se s časovno odmaknjenostjo projekcije povečuje kljub hipotezam o konstantnosti selitvenih parametrov za vsako varianto. Razlog je v efektih, ki jih ima vsaka selitvena varianta na prirodno gibanje, kakršno povzročajo selitve. Ti efekti

pa se s časom kumulirajo. Vsekakor ostaja razpon med zgornjo in spodnjo varianto do leta 1986 v razumnih mejah, saj ne presega 10-procentnih točk.

17. Primerjava starostne strukture prebivalstva Slovenije iz leta 1961 z ono iz projekcije 2001. leta kaže, da se bo proces staranja prebivalstva nadaljeval. (Glej spodnjo tabelo!)

STAROSTNA STRUKTURA PREBIVALSTVA SR SLOVENIJE

Starostne skupine	1961	1986	2001
0 - 9	18,3	16,7	16,0
10 - 14	9,1	7,9	7,7
15 - 24	15,6	14,8	14,9
25 - 34	16,2	14,8	14,1
35 - 49	16,9	20,0	19,7
50 - 64	16,2	16,4	16,3
65 -	7,8	9,5	11,3
SKUPAJ	100,0	100,0	100,0

Odstotki otrok in mladih ljudi se zmanjšujejo, medtem ko se odstotki starejših in starih ljudi povečujejo. Odstotek otrok do 14 let se zniža od 27,4% na 23,7 %, odstotek starejših in starih od 65. leta navzgor pa se poveča od 7,8% na 11,3 . Še bolj zgovorno priča o staranju našega prebivalstva koeficient staranja, tj. odnos otrok do starejšega prebivalstva 65 in več let. Leta 1961 je prišlo na 100 starejših prebivalcev 350 otrok, leta 2001 pa bo po naši projekciji to število padlo na 210. Če je šteti omenjena razmerja za neugodna z vidika svežine, iniciativnosti in dinamične prilagodljivosti novim pogojem, ki jo vnaša mlado prebivalstvo v družbene razmere, je z gospodarskega vidika pojav staranja prebivalstva ugoden, ker zmanjšuje breme vzdrževanja otrok (do 14. leta) in starejšega prebivalstva (prek 65 let), ki ga mora prevzeti prebivalstvo v delovni starosti (od 15 do 64 let). Leta 1961 je bilo na 100 prebivalcev v delovni

starosti 54,3 "vzdrževanih" prebivalcev, medtem ko se bo ta koeficient obremenitve zmanjšal leta 1986 na 53,8 prebivalcev.

Pregled po občinah

18. V Tabelarnem pregledu (tabela 1) so vse občine razvrščene po velikosti indeksa rasti za leto 1986 v primeru s 1961. Totalni indeks rasti iz prvega stolpca je zatem razčlenjen na svoja sestavna dela, iz katerih je aditivno sestavljen: iz indeksa rasti naravnega gibanja (v stolpcu b) in iz dodatka, ki gre na račun selitvene komponente (v stolpcu c). Na koncu je v zadnjem stolpcu (d) podano še absolutno število prebivalstva vsake občine po stanju leta 1961.

V tem pregledu je pri Metliki vzet kot totalni indeks samo indeks, ki rezultira iz projekcije naravnega gibanja. Razlogi za to so podani spodaj pod točko 21.

Variabilnost indeksa totalne projekcije (iz prvega stolpca) je -kot vidimo iz pregleda - po občinah zelo velika, saj znaša razpon med njegovo najnižjo (Tolmin 82,3) in najvišjo vrednostjo (Ljubljana 199,0) 117 odstotnih točk, pri čemer je potrebno še poudariti, da tečejo vrednosti brez velikih praznin od najnižjih (82,3) tja do najvišje vrednosti, ki jo ima indeks Kopra (159,3). Edino indeksa za Velenje in Ljubljano sta zelo različna od vseh drugih.

Vse občine lahko razporedimo glede na tempo projicirane rasti v razdobju od 1961 do 1986 na tri osnovne skupine: na občine s srednjo (splošno slovensko) totalno rastjo z vrednostjo indeksa totalne projekcije od 130,0 do 139,9 (133,5 znaša indeks za vso Slovenijo) ter na skupini s podpoprečno in z nadpoprečno projicirano rastjo glede na to, ali vrednost njihovega indeksa pade pod ali nad meje "srednje" skupine. Ta osnovna kategorizacija občin se v bistvu ujema s kategorizacijo občin na priselitvene, odselitvene in selitveno nevtralne. Vse občine z nadpoprečnim indeksom (140,0 in prek) so izrazito priselitvene. Vrednost njihovih indeksov neto selitev je višja od 10,0. Edino Novo Gorico, ki zaradi nizkega indeksa prirodne rasti šteje

v skupino podpoprečne totalne projicirane rasti, je priključiti z vidika neto selitev v priselitvene občine. Vse občine s podpoprečno projicirano rastjo kažejo negativno neto selitveno rast, s pravkar omenjeno izjemo Nove Gorice, ki se ji pridruži še Radovljica in Trbovlje; ti dve imata pozitivno selitveno neto rast, ali zaradi nizkega naravnega prirastka ju štejemo v podpoprečno skupino totalne projicirane rasti. V srednji skupini so občine, ki so v neto selitvenem pogledu neizrazite ter kažejo nizki pozitivni ali negativni selitveni prirastek. Med selitveno "nevtralne" občine (z indeksom neto selitev med +5,0% in -5%) bi bilo vključiti še nekatere občine s podpoprečno totalno projicirano rastjo, kjer se nizki neto selitveni prirastek ujema s šibkim naravnim prirastkom (Idrija, Trbovlje, Metlika in Sevnica poleg prej omenjenih izjem Trbovelj, Nove Gorice in Radovljice).

19. Na koncu še podrobneje karakterizirajmo posamezne skupine občin glede na variacijo indeksa totalne projekcije. Tri osnovne skupine smo že spoznali. To so bile srednja, s selitvenega vidika nevtralna skupina z vrednostmi indeksa totalne projekcije od 130 do 139 ter skupini odselitvenih ali priselitvenih občin pod spodnjo ali nad zgornjo mejo intervala srednje skupine.

Odselitvene oziroma podpoprečne občine glede na indeks totalne projekcije lahko razdelimo na tri podskupine, in sicer:

- a) na podskupino od 80 do 99,9, ki jo bomo označili kot depopulacijsko, ker gre za občine, ki izgubljajo prebivalstvo;
- b) na podskupino od 100,0 do 109,9, ki jo lahko označimo kot podskupino s prebivalstvom, ki stagnira;
- c) na podskupino od 110,0 do 129,9, ki bo imela oznako podskupine s šibko rastjo prebivalstva.

Tudi skupino z nadpoprečnim indeksom totalne projekcije bomo razdelili na tri podskupine, vendar sta samo dve izmed njih zasedeni s frekvencami, in to:

- a) podskupina od 140,0 do 159,9, tj. podskupina z močno rastjo;
- b) podskupina od 160,0 do 179,9 z zelo močno rastjo;
- c) podskupina od 180,0 in čez, kot podskupina z izredno naglo rastjo.

20. Teritorialna distribucija občin po velikosti indeksov rasti totalne projekcije prebivalstva 1986/1961 je prikazana v kartogramu na sl. 3. Jasno se očrtava pet teritorialnih žarišč koncentracije prebivalstva: ljubljansko, gorenjsko, celjsko-velenjsko, mariborsko in koprsko. K depopulaciji in stagnaciji pa so v projekciji nagnjene predvsem Primorska s Tolminskim ter (v manjši meri) deli Dolenjske in Štajerske.

21. (Pripomba k projekciji o rasti prebivalstva občine in mesta Metlika). Projekcija o rasti prebivalstva občine in mesta Metlika je zelo negotova.

Število prebivalstva v občini Metlika je v zadnjih 70 letih stalno nazadovalo. V razdobju 1880 do 1948 se je zmanjšalo od 8.819 na 7.280. Med popisoma 1948 in 1953 je sicer poskočilo od 7.280 na 7.421, to je letno za poprečno 30 oseb, a v razdobju od 1953 do 1961 je zopet padlo na 6.881 prebivalcev ali letno poprečno za 80 oseb. V zadnjih treh letih, za katera razpolagamo s podatki iz registra prebivalstva (1966-1968), pa se pojavlja zopet močan skok, na leto poprečno za 83 oseb, to je približno prav toliko, za kolikor je število prebivalstva poprej padalo. Stanje po registru marca 1969 znaša 7.223 prebivalcev.

Prav tako negotovi so podatki o selitvah, ki so bistvena komponenta v gibanju celotnega prebivalstva. Ti podatki zelo varirajo. V petletju od 1961 do 1965 (ki nam je bilo sicer za osnovo prognoze), je bilo skupaj 50 neto priselitev, in sicer s tendenco naraščanja, tako da smo vzeli po naši splošni metodologiji petletno neto selitev v znesku 50 kot minimalno, 200 kot srednjo in 350 kot maksimalno domnevo (to so vrednosti, ki izhajajo iz gibanja trenda).

V.

PROJEKCIJA DELOVNE SILE

Načelno

22. Projekcija delovne sile sloni na projekciji prebivalstva po spolnih in starostnih skupinah in spada s tega vidika k izvedenim projekcijam. Poleg projekcije prebivalstva je vendar še potrebna projekcija mer aktivnosti po spolih in starostnih skupinah. Če apliciramo projicirane mere aktivnosti na projekcijo prebivalstva, to se pravi, če jih med seboj pomnožimo, pridemo do absolutnih frekvenc o številu aktivnega prebivalstva v okviru vsake spolne in starostne skupine. Na koncu nam je treba le-te sešteti, pa dobimo prognozirani obseg delovne sile.

Osnovni problem je vsekakor oceniti, kako se bodo mere aktivnosti v prihodnosti gibale po starosti in spolu.

Projekcija spolnih in starostnih mer aktivnosti po občinah

23. Za izhodišče so nam rabile mere aktivnosti po spolu in starosti v vsaki občini. Te mere kažejo ob primerjavi ene občine z drugo veliko variabilnost, kar smo lahko tudi pričakovali. Mere aktivnosti so predvsem odvisne od stopnje ekonomske razvitosti, in to je bilo v mnogih študijah podrobneje raziskano.

(Glej zlasti študije sekretariata Združenih narodov).

Če vzamemo za slovenske občine kot splošno merilo njihove razvitosti odstotek nekmetijskega prebivalstva (to je zelo prikladno merilo, ker je neodvisno od sprememb in razlik v vrednosti denarja), lahko ugotovimo po podatkih popisa prebivalstva 1961 zelo jasno izraženo korelacijo med splošno mero aktivnosti in odstotkom nekmečkega prebivalstva po občinah. Pomembno je tudi ugotoviti, da je regresija mer aktivnosti v odvisnosti od odstotka nekmečkega prebivalstva za moško prebivalstvo linearna in padajoča, za žensko prebivalstvo pa krivuljčna, in sicer tako, da z rastjo nekmečkega prebivalstva, to se pravi, z rastjo ekonomskega razvoja najprej pada, in to dosti naglo, potem pričenja rasti in se polagoma približuje meram aktivnosti moškega prebivalstva. Teoretska

razlaga teh tendenc je znana. Prehod moškega prebivalstva iz kmetijske v nekmetijske dejavnosti je zvezan s postopnim zmanjševanjem aktivnosti, kar je posledica podaljševanja šolske obveznosti in poprejšnjega odhajanja v pokoj. Pri ženskem prebivalstvu pa je prehod od kmečkih v nekmečke dejavnosti v mnogih primerih v obliki preselitve s kmetov v mesto, kjer se poročena žena često sploh ne zaposli ter se posveča samo gospodinjskim poslom in skrbi za otroke. Šele kasneje, ko se privadi urbanemu okolju, ko otroci odrastejo itd., se pričinja žena v večji meri zopet zaposlovati, tako, da pričinja mera ženske aktivnosti rasti. Seveda so na delu še razni drugi faktorji.

Gibanje nekmečkega prebivalstva po občinah nam je znano za razmeroma dosti dolgo razdobje zadnjih dvajsetih let (popisa 1953, 1961 in letni podatki naše uradne statistike na osnovi letnih študij po registru prebivalstva), tako da se jasno očrtavajo osnovne razvojne tendence. Z njihovo linearno ekstrapolacijo do leta 1986 smo s pomočjo regresijskih enačb ^{mogli} izračunati za vsako petletje ustrezne vrednosti splošnih mer aktivnosti, od njih pa preiti na spolne in starostne specifične mere aktivnosti.

Pregled rezultatov za vso Slovenijo

24. Splošne spremembe v merah aktivnosti prebivalstva Slovenije so različne iz spodnjega pregleda (prebivalstvo v tisočih):

	1961	1986	Indeks rasti
Celotno prebivalstvo	1 592	2 126	133,5
Od tega: aktivno prebivalstvo	768	1 027	133,7
mera aktivnosti	48,2 %	48,3 %	-
Moško prebivalstvo	761	1 041	136,7
Od tega: aktivno prebivalstvo	454	600	132,2
mera aktivnosti	59,7 %	57,6 %	-
Žensko prebivalstvo	831	1 085	130,4
Od tega: aktivno	314	427	135,6
mera aktivnosti	37,9 %	39,4 %	-

Odstotek aktivnega prebivalstva (delovne sile) se bo po projekciji v letu 1986 nekoliko povečal v odnosu do 1961. leta, o čemer smo pisali že spredaj. To večanje pa gre povsem na račun dosti močnejšega povečanja v odstotkih aktivnih žena, ki prekompenzira občutno zmanjšanje odstotka aktivnih moških. Oblikovanje takšnih odnosov je posledica hipotez, ki smo jih napravili in ki se zde utemeljene glede na splošno ponašanje razvoja mer aktivnosti v preteklosti pri nas in v svetu. Vsekakor je najpomembnejše dejstvo, ki nas pričakuje v bodoče, podčrtati povečano angažiranje ženskega prebivalstva kot delovne sile z vsemi posledicami, ki iz tega izhajajo.

25. Drugo pomembno dejstvo, ki je posledica sprememb v starostni strukturi celotnega prebivalstva (o čemer smo pisali pod točko 4), je staranje delovne sile. O tem se lahko prepričamo, če vzporedimo starostno strukturo delovne sile iz leta 1961 z ono iz projekcije za leto 1986:

Starostne skupine	Starostna struktura celotnega aktivnega prebivalstva		Od tega:			
	1961	1986	m o š k i		ž e n s k e	
			1961	1986	1961	1986
10 - 14	0,2	0,2	0,2	0,1	0,2	0,2
15 - 24	24,4	22,4	22,6	20,1	27,0	25,8
25 - 34	26,9	22,4	27,3	23,7	26,3	20,6
35 - 49	25,0	29,3	25,2	31,4	24,8	26,5
50 - 64	18,5	19,1	20,0	18,8	16,4	19,6
65 -	5,0	6,6	4,7	5,9	5,3	7,3
Skupaj	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Pojav staranja delovne sile ima tako ugodne kot neugodne posledice. Med ugodne je vsekakor šteti večjo izkušnost in zrelost delovne sile ter manjše nagnjenje k menjanju delovnega mesta, to se pravi manjšo fluktuacijo delovne sile, ki iz tega izhaja. Neugodno pa je, da je starejša delovna sila manj sprejemljiva za prekvalifikacijo, za dopolnilno kvalifikacijo in dopolnilno izobraževanje in sploh za hitrejšo prilagajanje morebitnim novim, spremenjenim delovnim in

proizvodnim pogojem, ki jih prinaša hitra dinamika tehnološkega razvoja.

Pomembno je preiskati, kako se bodo obnašale mere aktivnosti po starostnih skupinah, o čemer nas pouči naslednji številčni pregled:

Starostne skupine	Mere aktivnosti celotnega prebivalstva		Od tega:			
	1961	1986	m o š k i		ž e n s k e	
			1961	1986	1961	1986
10 - 14	0,9	1,0	1,0	1,0	0,8	1,1
15 - 24	75,7	73,4	81,1	76,1	70,0	70,7
25 - 34	80,1	73,3	97,2	90,2	63,3	56,0
35 - 39	71,7	71,0	96,8	88,6	52,0	53,2
50 - 64	55,3	56,2	77,2	68,7	36,9	45,2
65 -	30,1	33,6	42,2	43,7	22,1	26,9
SKUPAJ	48,3	48,3	59,6	57,7	37,9	39,3

Kot vidimo, prihaja do manjšanja aktivnosti pri moškem prebivalstvu v vseh starostnih skupinah, z izjemo malenkostnega povečanja pri najvišji skupini. V tem manjšanju je treba gledati posledico prehajanja iz kmetijske v nekmetijske dejavnosti in iz vaških v urbane življenjske razmere (podaljšanje šolanja in uka, poprejšnje odhajanje v pokoj in invalidnost, odkrita nezaposlenost v mestu v primeri s prikrito na deželi ipd.) Pri ženskem prebivalstvu so efekti prehajanja v nekmetičke in urbane dejavnosti ter razmere specifični, ker njihova aktivnost v mlajših (odraslih) letih upada (do 34. leta starosti v zvezi z majhnimi otroki in skrbjo za družino, ki pomeni v urbanih razmerah, kjer živita mož in žena pogosto brez bližnjih sorodnikov, večjo obremenitev za ženo), da pa v kasnejših letih njihova aktivnost narašča (ko otroci dorastejo, ko se večja povpraševanje za žensko delovno silo itd.).

Pregled po občinah

26. Mere aktivnosti po občinah kažejo podobne tendence, kot veljajo za vso Slovenijo. Iz pregleda tabele št. 2, kjer so razvrščene vse občine po velikosti mer aktivnosti v letu 1961, a je vsaki občini še dodan podatek o projicirani meri za leto 1968, moremo ugotoviti sledeče značilnosti:

-1. Nivoji mer aktivnosti v letu 1961 variirajo dosti močno, od 38 do 61. Razlike v nivojih so rezultanta mnogih faktorjev, med katerimi prevladujejo predvsem stopnja ekonomskega razvoja, vrsta dejavnosti prebivalstva (pretežno sekundarne, zlasti rudarske dejavnosti, pa pomembne terciarne dejavnosti) in spolna struktura prebivalstva. Rudarske občine (Trbovlje, Ravne, Zagorje, Hrastnik itd.) imajo zelo nizke mere aktivnosti, posebno zaradi tega, ker je žensko prebivalstvo v veliki meri gospodarsko neaktivno; Maribor, Celje, Ljubljana, Kranj imajo razmeroma visoke mere aktivnosti, ker je žensko mestno prebivalstvo razmeroma visoko aktivno, posebno pa tamkajšnja aktivnost stopnjuje potreba po ženski terciarni dejavnosti. Sicer pa imajo visoke nivoje aktivnosti manj razvite občine s prevladujočo kmetijsko dejavnostjo prebivalstva, kjer je mera aktivnosti visoka tako pri moškem kot pri ženskem prebivalstvu.

-2. Očitna je tendenca, da n a r a š č a j o mere aktivnosti v razdobju od 1961 do 1986 pri tistih občinah, ki imajo v letu 1961 nizek nivo aktivnosti, in p a d a j o v primerih, ko je nivo aktivnosti v letu 1961 visok. Tendenco se pojasnjuje s splošno zakonitostjo dinamike v aktivnosti prebivalstva, o kateri smo že pisali. V ekonomsko manj razvitih območjih je prebivalstvo zaposleno pretežno v kmetijstvu, kjer so mere aktivnosti zelo visoke. Ne obstajata niti spodnja niti zgornja starostna meja za aktivnost prebivalstva, poleg tega so mere aktivnosti ženskega prebivalstva zaradi ženskega dela v kmetijstvu visoke. Z ekonomskim razvojem mere aktivnosti najprej močno padajo (obvezno šolanje otrok, poprejšnja starostna meja zaradi socialnega zavarovanja, zmanjšanje ženske aktivnosti pri prehodu na urbane

dejavnosti moža ipd.) To je vendarle samo prva reakcija aktivnosti prebivalstva na povečani ekonomski razvoj. V tej fazi so gospodarsko manj razvite občine na koncu pregleda tabele št. 2 (Murska Sobota, Lendava, Lenart, Ptuj, Ormož, Ljutomer, Šmarje itd.) V kasnejši fazi gospodarskega razvoja take občine pa pričanja aktivnost prebivalstva, potem ko je dosegla minimum, zopet naraščati, in to predvsem zaradi vse večjega zaposlovanja ženskega prebivalstva; pa tudi moško prebivalstvo se še močneje zaposluje pri konstantnem večanju povpraševanja po delovni sili, ki jo povzroča intenzivni gospodarski razvoj.

-3. Kot rezultanta gornjih tendenc se s časom nujno zmanjša variabilnost mer aktivnosti po občinah, ker se svoječasne maksimalne mere aktivnosti, ki so bile izraz nerazvitosti, zmanjšujejo, minimalne mere pa - kot smo videli - povečujejo. Prav to tendenco lahko pazimo tudi v razponu variabilnosti pri naših občinah. Razpon med najvišjo in najnižjo mero aktivnosti je znašal 1961. leta 23 odstotnih točk (tj. razlika 61 - 38), leta 1986 pa se razpon znižuje na 17 (59 - 42).

VI.

PROJEKCIJA PREBIVALSTVA MEST

Izbira mest.

27. Projekcija prebivalstva mest je izdelana za 76 izbranih mestnih naselij. V tem izbranem spisku mest so zajeta vsa pomembnejša mestna naselja Slovenije, od naših najmanjših mest s komaj 600 prebivalci, kot sta Kostanjevica in Višnja gora, do Maribora in Ljubljane z okroglo 100 oziroma 200 tisoč prebivalci.

Metoda projekcije

28. Projekcija prebivalstva mest je izvedena iz srednje med tremi variantami projekcije prebivalstva občin, na katerih območju mesta leže.

Izračunali smo odstotke prebivalstva vsakega mesta v primerjavi s celotnim prebivalstvom občin za razdobje zadnjih 90 let (od 1880 do 1969), ugotovili povojne (linearne) trende, ki jih kaže gibanje odstotkov, in vzeli v poštev, da se bo opazovana odstotna rast prebivalstva nadaljevala še prihodnjih 15 let (do leta 1986). Menimo, da je petnajstletno razdobje razmeroma kratko, in ni verjetno, da bi se resnična rast odstotkov bistveno razhajala od prognozirane, seveda z izjemo tistih primerov, v katerih se bodo pojavili povsem novi dejavniki rasti mest (n.pr. lokacija kake nove velike industrije). Projekcija splošnega pomena, kakršna je naša, seveda ne more upoštevati takšnih primerov. Projekcijo absolutnega števila prebivalstva mest smo dobili tako, da smo aplicirali prognozirane odstotke na projekcijo celotnega prebivalstva zadevnih občin.

Prikaz rezultatov

29. V tabeli 4. Tabela delo so rezultati projekcije o rasti mest za izbrana leta 1971, 1986 in 2001. Za primerjavo je privzeto iz-

hodiščno leto popisa 1961. Mesta so razporejena po regijah, za vsako je ponovljena projekcija prebivalstva regije iz tabele I Tabelarnega dela. Prav tako je v vsaki regiji izkazana vsota mestnega prebivalstva regije ter je izračunan odstotek urbanizacije prebivalstva v regiji kot delež mestnega prebivalstva regije v primerih s celotnim prebivalstvom regije.

V tem tekstnem uvodnem delu pa sta dva analitska pregleda. Prvi (tabela 3) je tabela o strukturnih spremembah prebivalstva mest po večjih velikostnih kategorijah, drugi (tabela 4) vsebuje individualni spisek mest, razvrščenih po velikosti prebivalstva v letu 1966 s podatki za 1966 in 1986 ter z indeksom rasti za razdobje 1966 in 1986.

Stopnja urbanizacije

30. V zadnji vrstici zgornjega dela tabele 3 je prikazan razvoj stopnje urbanizacije prebivalstva Slovenije za projicirano razdobje 1966 do 2001. Do leta 2001 se bo projicirana urbanizacija Slovenije dvignila od sedanjih 38,2 % na 58,6 %, kar štejemo še vedno kot zelo nizek nivo urbanizacije za gospodarsko razvito Slovenijo. Takšna raven urbanizacije bi mogla navesti na misel, da je naša domneva o tempu rasti mest zelo konservativna. Če bomo znali (in hoteli) z ustreznimi merami stimulirati rast mest, lahko upamo, da bomo dosegli leta 2001 stopnjo urbanizacije našega prebivalstva na nivoju okoli 70 odstotkov, kar bo - v primeri z drugimi gospodarsko razvitimi deželami - še vedno zmerna raven.

Spremembe v strukturi mestnega prebivalstva glede na velikostne kategorije mest

31. Najmočnejšo rast prebivalstva kaže C kategorija mest (od 9-10 po stanju 1966), vendar gre močni porast povsem na račun izjemnega relativnega porasta Velenja. Če odmislimo Velenje, potem opazimo

zakonitost, da tempo projicirane rasti mest pojema z velikostjo mest. Čim manjše je mesto, tem slabša je njegova prognozirana rast. Mala in manjša mesta praktično stagnirajo v rasti. Le če je mestu uspelo doseči in preteči določen velikostni nivo (vsaj prek 5.000 ali prek 10 tisoč), se vključuje v spontan in pospešen proces rasti mest (mestno prebivalstvo določenega obsega nujno priteguje terciarne dejavnosti; te privabljajo novo industrijo, to se pravi, povečano delovno silo, ki zopet priteguje terciarno prebivalstvo itd.)

Omenjena tendenca razvoja ima nujno za posledico povsem določeno spremembo v strukturi mestnega prebivalstva ne glede na velikost mest. Naši obe največji mesti (Ljubljana in Maribor) se bližata v projekciji 50 % celotnega mestnega prebivalstva. Tudi nadaljnjih naših devet največjih mest (velikosti okoli in nad 10 tisoč) kaže nadpoprečno rast, pa se jim zato tudi večja relativna udeležba v celotnem mestnem prebivalstvu. Odstotki vseh drugih manjših mest stagnirajo ali pa se občutno zmanjšujejo.

Tabela I

OBČINE SR SLOVENIJE PO VELIKOSTNEM REDU INDEKSOV RASTI
PREBIVALSTVA V RAZDOBJU 1961-1986

Pomen stolpcev: (a) indeks totalne projekcije;
(b) indeks projekcije prirodnega gibanja;
(c) indeks projekcije selitvenega gibanja (neto selitve);
(d) število prebivalstva v 1961. letu.

O b č i n a	(a)	(b)	(c)	(d)
Tolmin	82,3	103,9	- 21,6	23 503
Sežana	83,4	107,6	- 24,2	24 015
Radlje	94,2	139,5	- 45,3	17 661
Ormož	95,0	124,7	- 29,7	19 557
Ilirska Bistrica	96,7	112,7	- 16,0	15 762
Grosuplje	98,8	127,6	- 28,8	22 594
Ajdovščina	99,0	115,9	- 16,9	21 392
Iaško	99,5	119,4	- 19,9	18 227
Cerknica	100,4	115,6	- 15,2	14 230
Trebnje	100,5	127,6	- 27,1	17 430
Krško	103,0	120,8	- 17,8	26 549
Črnomelj	103,6	125,1	- 21,5	16 906
Šmarje	104,8	123,4	- 18,6	31 098
Šentjur	106,5	125,7	- 19,2	17 023
Brežice	106,7	121,0	- 14,3	25 293
Postojna	106,9	112,7	- 5,8	18 690
Ljutomer	107,1	123,5	- 16,4	17 651
Litija	108,1	129,8	- 21,7	16,711
Ribnica	109,1	124,4	- 15,3	11 816
Mozirje	109,8	119,4	- 9,6	15 160
Slovenska Bistrica	110,1	131,9	- 21,8	29 982
Idrija	112,3	116,3	- 4,0	17 598
Zagorje	113,5	125,3	- 11,8	15 387
Logatec	113,7	130,7	- 17,0	10 698
Hrastnik	113,8	123,8	- 10,0	10 770
Trbovlje	115,3	113,3	2,0	18 118
Murska Sobota	115,4	116,6	- 1,2	62 567
Žalec	115,8	122,8	- 7,0	31 152
Lenart	116,8	129,5	- 12,7	17 182
Piran	117,8	127,3	- 9,5	11 410
Novo mesto	118,2	131,8	- 13,6	45 547
Dravograd	118,6	139,0	- 20,4	7 097
Vrhnika	119,6	125,3	- 5,7	12 599
Lendava	119,9	127,8	- 7,9	27 619

Tabela I
nadaljevanje

O b č i n a	(a)	(b)	(c)	(d)
Ptuj	121,2	132,6	- 11,4	63 731
Nova Gorica	122,2	111,3	10,9	46 843
Škofja Loka	123,4	130,0	- 7,5	24,133
Gornja Radgona	123,5	130,8	- 7,4	19,492
Slovenske Konjice	123,6	133,5	- 9,9	18,348
Radovljica	125,9	119,2	6,7	26 898
Metlika	128,4	128,4	0,0	6 881
Sevnica	129,1	131,0	- 1,9	18 719
Kočevje	130,6	133,1	- 2,5	16 970
Ravne	131,6	136,6	- 5,0	21 904
Kamnik	132,4	128,7	3,7	19 897
Tržič	133,4	127,0	6,4	11 350
Slovenj Gradec	136,4	141,0	- 4,6	15 845
Jesenice	143,4	121,0	22,4	26 016
Celje	146,5	121,7	24,8	50 308
Domžale	146,8	133,6	13,2	27 449
Izola	147,2	127,7	19,5	9 339
Kranj	152,8	128,5	24,3	47 779
Maribor	153,1	119,9	33,2	152 939
Koper	159,3	119,6	39,7	29 228
Velenje	194,2	135,4	58,8	22 245
Ljubljana	199,0	118,0	81,0	206 305
SLOVENIJA	133,5	123,2	10,3	1,591 527

Tabela II

OBČINE SR SLOVENIJE, RAZVRŠČENE PO VELIKOSTI MER
AKTIVNOSTI V 1961. IN 1986. LETU

Naziv občine	Mere aktivnosti		Naziv občine	Mere aktivnosti	
	1961	1986		1961	1986
Trbovlje	38	43	Logatec	46	52
Radlje	39	42	Vrhnika	46	53
Ravne	39	44	Brežice	47	40
Zagorje	39	44	Šentjur	47	44
Slovenske Konjice	40	43	Škofja Loka	47	52
Idrija	40	44	Cerknica	47	52
Hrastnik	40	45	Maribor	47	54
Ajdovščina	41	45	Koper	48	51
Dravograd	42	45	Kamnik	48	54
Velenje	42	46	Žalec	48	54
Kočevje	42	49	Celje	48	56
Slovenska Bistrica	43	41	Črnomelj	49	47
Mozirje	43	46	Izola	49	59
Ilirska Bistrica	43	47	Trebnje	50	47
Postojna	43	48	Tržič	50	58
Piran	43	49	Domžale	50	58
Sevnica	44	44	Kranj	51	58
Slovenj Gradec	44	47	Ljubljana	51	58
Jesenice	45	48	Gornja Radgona	52	44
Litija	45	48	Novo mesto	53	51
Nova Gorica	45	49	Šmarje	54	49
Sežana	45	49	Grosuplje	54	53
Tolmin	50	50	Ljutomer	55	49
Metlika	46	41	Ormož	55	50
Ribnica	46	45	Ptuj	56	50
Krško	46	47	Lenart	57	47
Iaško	46	51	Lendava	60	49
Radovljica	46	52	Murska Sobota	61	53

Tabela III

STRUKTURA MESTNEGA PREBIVALSTVA SR SLOVENIJE PO VELIKOST-
NIH SKUPINAH MEST IN STOPNJA URBANIZACIJE ZA RAZDOBJE
1966 - 2001

Velikostna ka- tegorija mest v 1000 prebivalcev)	Šte- vilo mest	1966	1976	1986	2001	Indeks <u>1986</u> 1966
A 100 -	2	298 299	409 994	521 757	708 867	175
B 10 - 50	7	125 920	164 664	204 561	270 702	163
C 9 - 10	2	18 495	29 126	42 926	69 638	232
D 7 - 9	2	16 348	21 344	26 430	34 145	162
E 6 - 7	5	31 873	39 750	47 128	58 816	148
F 5 - 6	6	34 046	44 088	53 625	69 071	158
G 4 - 5	5	22 532	28 782	34 347	43 262	152
H 3 - 4	10	35 548	44 166	52 465	64 371	148
J 2 - 3	13	31 083	39 326	47 387	59 595	152
K 1 - 2	22	33 023	37 961	42 438	48 887	129
L 0,5 - 1	2	1 111	1 151	1 226	1 238	110
SKUPAJ	76	648 278	860 352	1 074 283	1 428 610	166
CELOTNO PREBIVAL- STVO V SR SLOVENIJI		1 699 438	1 913 704	2 125 892	2 440 787	125
V % (stopnja urbanizacije)	-	38,2	44,9	50,6	58,6	-
100 -	2	46,0	47,7	48,6	49,7	-
10 - 50	7	19,4	19,2	19,0	19,0	-
9 - 10	2	2,9	3,4	4,0	4,9	-
5 - 9	13	12,6	12,2	11,8	11,4	-
3 - 5	15	9,0	8,4	8,1	7,3	-
0,5 - 3	37	10,1	9,1	8,5	7,7	-
SKUPAJ	76	100,0	100,0	100,0	100,0	

Tabela IV

MESTA SR SLOVENIJE, RAZVRŠČENA PO VELIKOSTI PREBIVALSTVA V LETU 1966

Mesta	P 1966 r	P 1986	Indeks
A			
- Ljubljana	189 500	353 549	186,6
- Maribor	108 799	168 208	154,6
B			
- Celje	32 808	51 126	155,8
- Kranj	25 098	40 540	161,5
- Trbovlje	16 453	19 347	117,6
- Jesenice	15 955	24 286	152,2
- Koper	14 061	30 714	218,4
- Nova Gorica	10 883	19 906	182,9
- Novo mesto	10 662	18 642	174,8
C			
- Ptuj	9 385	15 800	168,4
- Velenje	9 110	27 126	297,8
D			
- Murska Sobota	8 375	14 586	174,2
- Izola	7 973	11 844	148,6
E			
- Hrastnik	6 850	8 333	121,6
- Idrija	6 092	8 975	147,3
- Kočevje	6 685	12 097	181,0
- Škofja Loka	6 022	9 429	156,6
- Tržič	6 224	8 294	133,3
D			
- Domžale	5 664	9 977	176,1
- Kamnik	5 836	9 896	169,6
- Piran	5 782	7 418	128,3
- Postojna	5 398	8 173	151,4
- Ravne	5 754	9 939	172,7
- Zagorje	5 612	8 222	146,5
G			
- Bled	4 503	5 793	128,6
- Radovljica	4 886	7 554	154,6
- Slovenj Gradec	7 724	8 476	179,4

Tabela IV
nadaljevanje

Mesta	P 1966 r	P 1986	Indeks
- Slovenska Bistrica	4 935	7 098	143,8
- Vrhnika	4 179	5 426	129,8
H			
- Ajdovščina	3 629	4 932	135,9
- Brežice	3 124	5 441	174,2
- Črnomelj	3 560	5 204	146,2
- Ilirska Bistrica	3 908	4 780	122,3
- Krško	3 971	7 017	151,5
- Litija	3 963	5 693	143,7
- Ruše	3 284	5 366	163,4
- Prevalje	3 134	4 339	138,4
- Slovenske Konjice	3 674	5 812	158,2
- Šoštanj	3 301	4 881	147,9
J			
- Dravograd	2 325	3 504	150,7
- Gornja Radgona	2 143	3 398	158,6
- Kidričevo	2 013	3 251	161,5
- Iaško	2 462	3 350	136,1
- Lendava	2 739	4 014	146,5
- Ljutomer	2 348	3 220	137,1
- Mengeš	2 916	4 406	151,1
- Mežica	2 074	3 401	164,0
- Sevnica	2 321	4 041	174,1
- Sežana	2 800	4 064	145,1
- Šempeter	2 390	3 947	165,1
- Tolmin	2 293	2 952	128,7
- Žalec	2 259	3 830	169,5
K			
- Bohinjska Bistrica	1 397	1 863	133,4
- Bovec	1 374	1 437	104,6
- Cerklje	1 086	1 335	122,9
- Dol. Logatec	1 629	2 414	148,2
- Kanal	1 064	1 258	118,2
- Kranjska gora	1 121	1 502	134,0
- Metlika	1 791	3 804 (3357)	212,4 (188)
- Ormož	1 632	2 080	127,5
- Pivka	1 963	2 225	113,3
- Polzela	1 278	1 587	124,2
- Portorož	1 623	2 178	134,2
- Radeče	1 590	2 069	130,1
- Radlje	1 653	2 017	122,0
- Rakek	1 459	1 626	111,4

Tabela IV
nadaljevanje

Mesta	P 1966 r	P 1986	Indeks
- Ribnica	1 716	2 455	143,1
- Rogaška Slatina	1 547	2 101	135,8
- Rogatec	1 140	1 337	117,3
- Senovo	1 936	2 277	117,6
- Štore	1 759	1 863	105,9
- Vipava	1 505	1 609	106,9
- Vuzenica	1 683	1 900	112,9
- Železniki	1 077	1 501	139,4
L			
- Kostanjevica	553	705	127,5
- Višnja gora	558	521	93,4
VSA MESTA	648 278	1 074 283	165,5

D. Vogelnik

PROJEKCIJA PREBIVALSTVA, DELOVNE SILE IN MEST
SLOVENIJE 1966 - 2001

P o v z e t e k

1. NAMEN RAZISKAVE

Namen raziskave je bil dati totalno projekcijo prebivalstva, projekcijo aktivnega prebivalstva (delovne sile) in projekcijo prebivalstva 76 izbranih mest SR Slovenije za razdobje 1966-2001, za vsako občino, regijo in petletne intervale (za 1966, 1971, 1976, 1981, 1986 in 2001).

Osnova vseh projekcij je bila totalna projekcija prebivalstva, ki je dana za vsako občino po petletnih starostnih skupinah in po spolu. S totalno projekcijo mislimo projekcijo, ki je izračunana posebej za obe glavni sestavini projekcije, to je za projekcijo naravnega gibanja in za projekcijo neto selitev.

Za izračun vseh projekcij je bilo potrebno postaviti določene hipoteze o tem, kako se bodo gibale v bodočnosti smrtnost, fertilitnost neto selitve, mere aktivnosti in mere urbanizacije za vsako občino posebej.

2. POLITIČNO-TERRITORIALNA RAZDELITEV. NA OBČINE. OBMOČJA REGIJ

Politično-teritorialna razdelitev občin je vzeta po stanju 1.1.1969, pri čemer so bile vendar vse občine, na območjih katerih so deli mesta Ljubljane, šteti kot ena sama "ljubljska" občina. Tako je dobljenih 56 teritorialnih enot - občin. Najmanjša med njimi šteje nekaj pod 7000 ljudi, največja nekaj nad 200 tisoč; 80 odstotkov vseh občin ne presega 30 tisoč ljudi, največ občin (polovica) šteje od 15 do 25 tisoč. Občine so bile združene v 13 regij. Politično-teritorialna razčlenitev SR Slovenije na občine in regije je podana v sl. 1.

3. HIPOTEZA SMRTNOSTI

Za izhodišče je bilo vzeto stanje smrtnosti, kot je izhajalo iz tablic smrtnosti, ki so bile izračunane za vsako občino po stanju 1960/62.

Računamo, da se bo smrtnost v bodoče zniževala s tempom, kot ga kažejo standardne tablice smrtnosti Združenih narodov za podobne nivoje smrtnosti v svetu. Pri sprejetih hipotezi se bo poprečna dolgotrajna življenja v vsej Sloveniji v razdobju od 1961 do 2001 povečala pri moških od 66,3 na 70,9 let in pri ženskah od 71,9 na 76,9 let.

4. HIPOTEZA FERTILNOSTI

Analiza gibanja fertilitnosti po občinah v zadnjih 15 letih je pokazala, da je fertilitnost v tistih občinah, kjer je bila leta 1961 primeroma visoka (nadpoprečna), do leta 1966 padla, da pa je nasprotno v občinah, kjer je bila primeroma nizka, porasla. Zato je bilo vzeto poprečno stanje fertilitnosti v vsaki občini v letih 1961-1966 kot konstantno za celotno razdobje do 2001. leta. Z drugimi besedami, to pomeni, da smo računali z rahlim dvigom fertilitnosti v občinah z nizko fertilitnostjo v letu 1961, in z rahlim padcem fertilitnosti v občinah z relativno višjo fertilitnostjo. Sliki 2 in 3 kažeta razlike v nivojih fertilitnosti občin po izhodiščnem stanju 1960/62 in po domnevani konstantni fertilitnosti za razdobje do 2001.

5. HIPOTEZA NETO MIGRACIJ

Analiza neto selitev za zadnjih 15 let je pokazala linearne razvojne trende s pozitivnimi nakloni pri priselitvenih občinah in z negativnimi nakloni pri odselitvenih. Trendne vrednosti so bile pri vsaki občini ekstrapolirane do leta 1975 ter izračunane poprečne trendne vrednosti za petletja 1961/65 in 1971/75. Bodoče gibanje neto migracij je bilo računano kot konstantno, vendar za vsako občino na treh različnih nivojih, na spodnjem, srednjem in gornjem. Kot spodnja varianta hipoteze je bila vzeta pri priselitvenih občinah (z naraščajočim trendom) poprečna trendna vrednost neto migracij v petletju 1961/65, pri odselitvenih občinah (s padajočim trendom) pa poprečna trendna vrednost petletja 1971/75. Kot zgornja varianta hipoteze je rabila pri priselitvenih občinah poprečna trendna vrednost petletja 1971/75, pri odselitvenih občinah pa poprečna trendna vrednost petletja 1961/65. Srednja varianta je bila v vsakem primeru popreček spodnje in zgornje.

Dalje smo šteli, kot da imajo vsi neto selitveni tokovi v občinah enako spolno in starostno strukturo, in sicer tisto, ki je veljala v poprečju za vse neto selitvene tokove v razdobju 1961/63. Na kraju smo šteli kot da imajo migranti v vseh občinah v celotnem razdobju do 2001 enako, in to konstantno smrtnost in fetalnost na povprečnem nivoju vse Slovenije v razdobju 1960/62.

Na podlagi označenih domen je bila po klasičnih metodah izračunana najprej projekcija naravnega gibanja, zatem oddvojeno projekcija neto selitev za vsako občino in s seštevki obeh dobljena totalna projekcija.

6. SUMARNI REZULTATI TOTALNE PROJEKCIJE Z NJENIMI SESTAVINAMI so razvidni iz spodnje tabelice: (prebivalstvo v 1000)

(srednja varianta) projekcije	1961	1966	1971	1976	1981	1986	2001
TOTALNA PROJEKCIJA	1592	1699	1807	1914	2021	2126	2441
I n d e k s	100,0	106,7	113,5	120,2	126,9	133,5	153,3
Komponenti:							
prirodno gibanje	-	1673	1749	1823	1894	1962	2151
selitveno gibanje	-	26	58	91	127	164	290
POPR. LETNI PRIRASTEK							
Totalna projekcija	21,4	21,6	21,4	21,4	21,0	21,0	-
prirodno gibanje	16,2	15,2	14,8	14,2	13,6	12,6	-
selitveno gibanje	5,2	6,4	6,6	7,2	7,4	8,4	-
NA 1000 PREBIVALCEV							
totalna projekcija	13,0	12,3	11,5	10,9	10,1	9,2	-
prirodno gibanje	9,8	8,7	8,0	7,2	6,6	5,5	-
selitveno gibanje	3,2	3,6	3,5	3,7	3,5	3,7	-

Po totalni projekciji menimo, da se bo povečalo število prebivalstva SR Slovenije do leta 1986 (računano od zadnjega popisa 1961) za okroglo eno tretjino, do konca stoletja pa za dobro polovico, tako da bo štela takrat Slovenija nekaj čez 2 milijona 400 tisoč ljudi.

Delež selitvene komponente v totalni projekciji stalno narašča. Leta 2001 bo dosegel blizu 12 odstotkov, kar pomeni, da bo ob koncu stoletja

vsak deveti prebivalec Slovenije pridobljen iz neto selitev, ki so se realizirale p o l e t u 1961. Ker pa je struktura neto selitev takšna, da so le-te v številčnem pogledu p o z i t i v n a rezultanta primeroma šibkejšega odseljevanja iz Slovenije v tujino in močnejšega priseljevanja iz drugih republik, in ker gre pri odseljevanju za kvalificirano in visoko kvalificirano delovno silo, pri priseljevanju pa v osnovi za nekvalificirano, p o m e n i t a k š e n p o z i t i v n i p e r m a n e n t n i s e l i t v e n i p r i r a s t e k p o s v o j i t e n d e n c i s t a l e n p r i t i s k n a k v a l i f i k a c i j s k o s t r u k t u r o n a š e d e l o v n e s i l e . Tendenco, da se slabša kvalifikacijska struktura naše delovne sile, ki iz tega izhaja, bomo mogli premagati, samo s sistematično skrbjo za dvig kvalifikacijske strukture pri doseljencih. Druga možnost, da bi namreč zaustavili priseljevanje iz drugih republik, je spričo velikega pritiska nezaposlene delovne sile v teh republikah in spričo razmeroma razvitega našega gospodarstva po našem mnenju nerealna.

Merā naravnega prirastka (na 1000 prebivalcev) v projekciji konstantno pada in je posledica tega, da n a r a š č a p r o c e s s t a r a n j a p r i n a š e m p r e b i v a l s t v u . Odstotek otrok do 14 let (ki imajo sami po sebi v teh letih zelo nizko smrtnost) se bo znižal od 1961 do 2001 od 27,4 na 23,7, medtem ko se bo odstotek starejšega in starega prebivalstva (v starosti 65 let in več), ki ima v teh letih samo po sebi visoko smrtnost), povečal v istem razdobju od 7,8 na 11,3. Leta 1961 je prišlo na 100 starejših in starih prebivalcev 350 otrok, leta 2001 pa bo to število padlo na 210, to se pravi, za 40 odstotkov. Podobno znižuje proces staranja prebivalstva odstotek ženskega fertilnega prebivalstva nižje starostne skupine, ki ima visoko fertilnost, kar pritiska na poprečno fertilnost in na število živorojenih otrok. Obe tendenci delujeta na padanje naravnega prirastka, ki ni kompenzirano z večanjem absolutne mase prebivalstva.

Neto selitvena komponenta ima bistveno vlogo pri totalni projekciji prebivalstva še prav posebej, če motrimo bodoče gibanje prebivalstva po občinah. Z vidika relativnega prirastka ali izgube prebivalstva v razdobju 1961 do 1986 in različne velikosti prirastka ali izgube lahko vse občine razdelimo v naslednje kvalitativno opredeljene skupine:

A. Prva velika skupina so o d s e l i t v e n e občine, katerih značilnost je negativni selitveni saldo. Teh je 42. Med njimi je koristno razlikovati še naslednje podskupine:

- (1.) Občine z očitno tendenco depopulacije. Število prebivalcev se v razdobju 1961 do 2001 z m a n j š u j e a b s o l u t n o. Prebivalstveno izumirajo. Teh je 8, v glavnem na Primorskem.
- (2.) Občine s prebivalstvom ki s t a g n i r a. Prirodni prirastek je kompenziran z negativnim selitvenim saldom, zato število prebivalstva ostaja v vsem razdobju do leta 2001 na približno istem številčnem nivoju. Takšnih občin je 12. Gre za ostali del Primorske (z izjemo Kopra in Nove Gorice), za neposredno južno in jugovzhodno zaledje Ljubljane in za jugovzhodni mejni pas ob Hrvaški.
- (3.) Občine s š i b k o prirodno rastjo. V to skupino smo razvrstili občine, katerih dejanski prirastek v razdobju 1961 - 2001 je pod slovenskim povprečjem. Teh je 22 in leže večjidel v Pomurju in v mariborski regiji ter na Gorenjskem.

B. Druga, zelo maloštevilna skupina občin so s e l i t v e n e n e v t r a l n e o b č i n e, katerih dejanski prirastek se giblje na ravni povprečnega dejanskega prirastka celotnega prebivalstva Slovenije. V to skupino štejemo kočevsko in tržiško občino ter vse tri občine zgornje podravske regije.

C. V tretjo skupino smo razvrstili p r i s e l i t v e n e občine, po številu 12, med katerimi jih je 7 z močno rastjo in 2 z izredno močno rastjo. Gre za naših pet poznanih žarišč koncentracije prebivalstva (mariborsko, celjsko-velenjsko, ljubljansko, gorenjsko ter koprsko).

Teritorialna variacija v indeksu rasti celotnega prebivalstva za razdobje 1961-86 je razvidna iz slike 3.

7. PROJEKCIJA DELOVNE SILE

Projekcija delovne sile (tj. aktivnega prebivalstva) je izvedena iz totalne projekcije s tem, da so bile mere aktivnosti, kot so bile domnevane za bodoče razdobje, aplicirane na posamezne spolne in starostne kategorije projiciranega prebivalstva.

Gibanje mer aktivnosti za bodoče razdobje je ocenjeno na osnovi korelacije, ki je bila ugotovljena med merami aktivnosti in stopnjo ekonomske razvitosti (kot nje reprezentant je vzet odstotek nekmetijskega prebivalstva), gibanje odstotka nekmetijskega prebivalstva pa je ocenjeno z ekstrapolacijo linearnih trendov, kot jih je pokazalo razdobje 1953 do 1968.

Korelacija med stopnjo aktivnosti in stopnjo ekonomske razvitosti je pokazala, da pri moškem prebivalstvu z rastjo ekonomske razvitosti aktivnost pada, pri ženskem prebivalstvu pa najprej močno pade, se pa zatem dviga. Ozadje te empirično ugotovljene zakonitosti, ki se na splošno opaža je poznano: aktivnost moških se zmanjšuje pri prehodu na industrijske dejavnosti in urbano življenje zaradi podaljšanega šolanja in prejšnjega odhajanja v pokoj; pri ženskem prebivalstvu pa ta prehod tudi najprej povzroči močno padanje aktivnosti (nega in vzgoja majhnih otrok, nemožnost takojšnje zaposlitve v novem, urbanem okolju itd.), ki se pa kasneje dviga, ko otroci dorastejo in se žena privadi novemu, industrijsko-urbanemu okolju itd.)

Projekcija delovne sile kaže prav tako kot projekcija celotnega prebivalstva s t a r a n j e d e l o v n e s i l e s pozitivnimi (večja izkušnost, manjša fluktuacija) in negativnimi posledicami (težja prilagodljivost dinamičnim pogojem gospodarstva, ki zahteva permanentno izobraževanje, prekvalifikacijo itd.)

8. PROJEKCIJA MEST

Projekcija mest se metodološko naslanja na totalno projekcijo prebivalstva občin in na domnevni linearni trend v gibanju odstotka urbanizacije prebivalstva po občinah. Kot stopnja urbanizacije je vzet odstotek prebivalstva v mestnih naseljih v razmerju s celotnim prebivalstvom občine.

Poprečna stopnja urbanizacije vsega prebivalstva SR Slovenije, ki je znašala 1961. leta 38,3 % se bo dvignila po projekciji na 59 % v letu 2001. Od vseh 76 mest, ki so bila v projekciji upoštevana, kaže 11 mest z vidika prebivalstva izumiranje, 11 jih stagnira, 22 jih kaže šibko rast, 20 zmerno, 10 močno in zelo močno rast, in 2 posebno močno (Koper) in izjemno (Velenje) rast.

A Projection of Total Population,
Labour Force and Urban Population
for Slovenia (1966-2001)

(Summary)

1. The purpose of the investigation.

The purpose of this research was to arrive at projections of the total population, of the active population (labour force) and of the urban population for 76 selected towns in Slovenia for the period extending from the year 1966 to the year 2001, viz. for five year intervals (1966, 1971, 1976, 1981, 1986 and 2001) by communes and by regions.

The basis of all separate projections was the total population projection calculated for each commune by five year age groups and for both sexes. The total projection is the projections where both basic components, the natural population growth projection and the net migration projection are calculated separately.

For calculations in all projections certain assumptions concerning the future mortality, fertility, net migrations, labour force participation and urbanization rates had to be made for each commune.

2. Administrative divisions: communes, regions.

The state of administrative divisions (communes) as on January 1st 1969 was taken as the starting point for data collection purposes. The five communes containing parts of the urbanized area of the city of Ljubljana, however, were taken as one single "Ljubljana" commune. Thus it was arrived at 56 basic territorial units - communes. The smallest commune hardly has more than seven thousands people while the figure for the largest one exceeds 200.000. In 80 % of all communes the population is below 30.000 and most of them have between 15 and 25 thousand people. The

communes were aggregated into thirteen regions. The administrative divisions (communes, regions) of the Socialist Republic of Slovenia are shown on fig.1.

3. The Mortality Hypothesis.

The state of mortality, as emerging from the mortality tables (calculated for each commune for the 1960/1962 period) was taken as the starting-point for calculating mortality (rates). The assumption made was that in the future the mortality will be decreasing at the rates indicated in the standard mortality rates tables - edited by the respective United Nations Agency - for similar levels of mortality in the world at large. Accordingly the average life-span in Slovenia as a whole during the 1960-2001 period will increase from 66.3 to 70.9 years for males and from 71.9 to 76.9 years for females.

4. The Fertility Hypothesis.

The analysis made of the fertility rates by communes during the preceding 15 years has shown that fertility in those communes where it was comparatively high in 1961 (or, rather, above the average) has decreased by 1966, while it has increased in those communes where it used to be comparatively low. Therefore, the average state of fertility for the period 1961-1966 for each commune was considered to remain constant during the entire future period (1966-2001). This means - to put it in another way - that a slight increase of fertility for the communes with low fertility in 1961 and a slight decrease of fertility for the communes with a relatively higher fertility in 1961 were assumed to happen. Figs. 2 and 3 refer to differences in the levels of fertility by communes according to the 1960 - 1962 situation and to the assumed constant fertility up to the year 2001.

5. The Hypothesis related to net migrations.

The analysis made of the net migrations during the last 15 years has revealed linear trends with positive deviation for in-migration communes and with negative deviation for out-migration communes. The trend values were extrapolated for each commune up to the year 1975 and the average trend values for the period 1961 to 1965 and 1971 to 1975 were then calculated. The future net migration flows were assessed as constant, but with variations in each commune as to the three main levels, the lower, the middle and the upper level. The lower variant of the hypothesis assumed the average trend value of net migrations for the 1961-1965 period for in-migration communes (those with a growth trend) and the average trend value of net-migrations for the period 1971-1975 in the case of out-migration communes (i.e. those with a declining trend). The upper variant of the hypothesis, however, was assumed to be, for the in-migration communes, the average trend value for the 1971-1975 period, while the corresponding value for the out-migration communes was assumed to be the average trend value for the 1961-1965 period. The middle variant was assumed in all cases as the average of both the lower and the upper variants.

Also, the same sex/age structure was assumed for all net migration flows in communes i.e. the structure that was manifested for all net-migration flows in the 1961-1965 period. The final assumption was that migrants in all communes throughout the period ending in the year 2001 will be subject to constant mortality and fertility rates, i.e. those at the average level of Slovenia in the 1960-1962 period.

The defined assumptions served as a basis for projection calculations where classic methods were used to arrive first to the projection of the natural population growth, then to a separate projection of net migrations for each commune, and finally - by adding both - to the total population projection.

6. SUMMARY RESULTS IN THE TOTAL PROJECTION AND IN ITS COMPONENTS are given in the table below:
(population in thousands)

The middle variant of the projections	1961	1966	1971	1976	1981	1986	2001
TOTAL PROJECTION	1592	1699	1807	1914	2021	2126	2441
INDEX	100,0	106,7	113,5	120,2	126,9	133,5	153,3
Components:							
Natural growth	-	1637	1749	1823	1894	1962	2151
Migration growth	-	26	58	91	127	164	290
AVERAGE YEARLY GROWTH							
Total projection	21,4	21,6	21,4	21,4	21,0	21,0	-
Natural growth	16,2	15,2	14,8	14,2	13,6	12,6	-
Migration growth	5,2	6,4	6,6	7,2	7,4	8,4	-
PER 1000 INHABITANTS							
Total projection	13,0	12,3	11,5	10,9	10,1	9,2	-
Natural growth	9,2	8,7	8,0	7,2	6,6	5,5	-
Migration growth	3,2	3,6	3,5	3,7	3,5	3,7	-

Judging from the total projection it is assumed that the total population in S.R. of Slovenia will increase, in the 1961-1986 period, by about one third and by about one half by the end of the century; the population of Slovenia will then reach some 2 million 400 thousand people.

The share of the migration component in the total projection shows a constant increase. It will reach nearly 12 % by the year 2001, which means that by the end of the century, every ninth inhabitant of Slovenia will be recruited out of the net migrations, occurring a f t e r 1961. But since the structure of net migrations is such that they are numerically a positive resultant of comparatively weak emigration from Slovenia and of stronger in-migration from other republics

(of Yugoslavia) and because out-migration includes mostly skilled and highly skilled labour force while in-migration is primarily limited to unskilled persons, the positive permanent migration growth means consequently a permanent pressure on the qualification structure of the Slovenian labour force. The tendency towards a deterioration of the qualification structure of the Slovenian labour force which results, will have to be overcome only by a systematic endeavour for the improvement of the qualification structure of immigrants. The other alternative, to check in-migration from other republics is considered unrealistic both because of the great pressure of the unemployed labour force in those republics and because the Slovenian economy is comparatively well developed.

The natural increase rate (per 1000 inhabitants) show in the projection is constantly declining and the result is an accelerating process of the aging of the population in Slovenia. The percentage of children below 14 years (with which the mortality is per se very low) will decrease between 1961 and 2001 from 27.4 % to 23.7 % while the percentage of the older people (aged 65 years or more) will increase in the same period from 7.8 % to 11.3 %. There were, in 1961, as many as 350 children per 100 older persons, but-by the year 2001 - their relative number will decrease to only 210, that is, by forty percent. The process of the aging of the population is also enhanced by the lowering of the female population in the fertile time-span related to younger age groups with high fertility rates which pushes down both the average fertility rates and the number of live births. Both tendencies work together in the sense of a declining natural increase which is not compensated by an absolute increase in total population.

The major role of net migration in the total population projection is even more evident if future population growth is examined by communes. All communes can be classified in three qualitatively defined groups if the

relative gains viz. losses of population and the different numerical sizes of increase viz. decrease during the 1961-1986 period are considered.

A. The first major group is represented by the out-migration communes characterized by the negative migration saldo. There are 42 such communes which may be subdivided into three subcategories:

(1) Communes showing an evident trend of depopulation. The total population of these communes in the 1961 - 1962 period is decreasing in absolute terms. In the demographic sense the population is bound to die out. There are 8 such communes, mainly on the western fringe of Slovenia.

(2) Communes where population is stagnant. The natural increase of population is off-set by a negative migration saldo and therefore the population is bound to remain at approximately the same level throughout the 1961-2001 period. There are 12 such communes. They are located partly in the rest of the western Slovenia (excluding communes of Koper and Nova Gorica), in the adjacent areas to the south and southeast of Ljubljana and in the southeastern belt of Slovenia along the Croatian border.

(3) Communes with a low natural growth of population. The group includes those communes where the relative increase of population during the 1961-2001 period will be below the average for Slovenia. There are 22 such communes located primarily in eastern Slovenia (in the Maribor and Murska Sobota regions) and in Upper Carniola to the north of Ljubljana.

B. Second group includes only a few communes that are neutral with regard to migration, which means that their relative population growth will be at the average level of the population growth for entire Slovenia. The communes of Kočevje and Tržič as well as all three communes in the Slovenian upper Drava region belong to this category.

C. Third major group includes in-migration communes, 12 altogether, of which 7 will experience a strong population growth and 2 a very strong population growth. These are communes which had been for some time already the main focal points of population concentration in Slovenia. (The communes of Ljubljana, as well as the adjoining communes to the north in Upper Carniola, Maribor and Velenje and the coastal communes around Koper).

The territorial variations of the index of the total population growth for the period 1961-1986 are given in fig. 3.

7. PROJECTION OF LABOUR FORCE

The projection of the labour force (i.e. of the so called "active population") was derived from the total population projection in such a way that the labour force participation rates, as anticipated for the coming period, were applied to respective age and sex groups in the projected population.

The labour force participation rates for the coming period were assessed on the basis of the correlation that was found to exist between the labour force participation rates and the level of economic development as represented by a proxy measure of the share of the non-agricultural population. The shifting share of the non-agricultural population was arrived at by means of the extrapolation of linear trends as they were observed for the 1953 - 1968 period.

The correlation between the level of the labour force participation and the level of economic development has revealed that the labour force participation for male population tends to decline with the rising level of economic development; for female population however, it first tends to decrease sharply but later rises again. This empirically tested regularity, which is generally observed refers to the well known circumstances. The male participation in the labour force decreases with the transition from agricultural to industrial employment

and to urban way of life because of the extended schooling period and because of earlier retirement. In case of the female population this transition is also first accompanied by a sharp decrease in the labour force participation, because of child-care, difficulties in adjustment to new, urban environment, etc.; but later, when children grow up and the women get used to new industrial environment, their share in the labour force tends to increase.

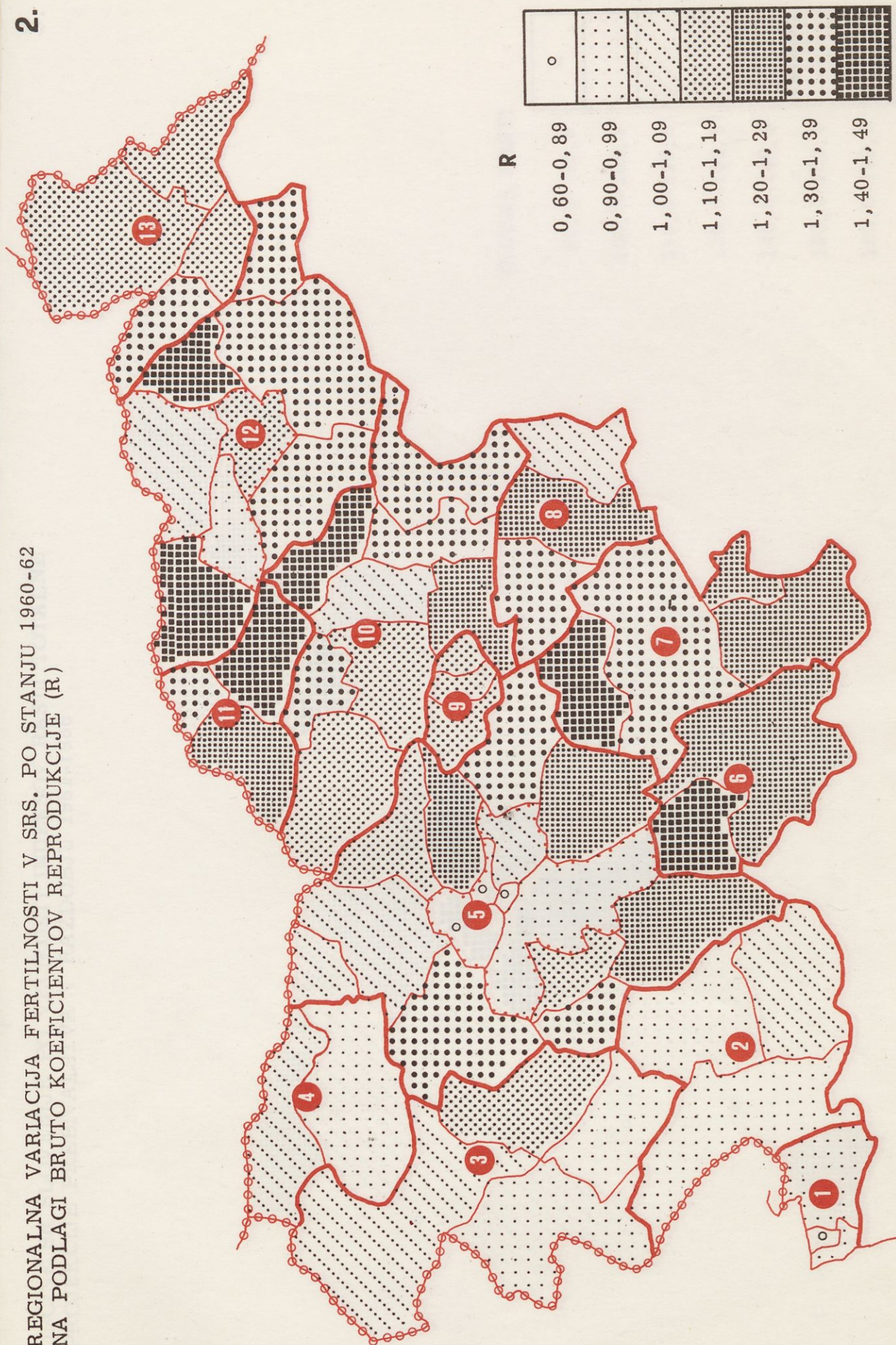
The projection of the labour force reveals just as the projection of the total population, a growing aging of the labour force which has both positive consequences (greater skills, lesser job fluctuation) and negative consequences (more difficulties in adapting to dynamic conditions of economy which require permanent training and retraining, etc.)

8. PROJECTION OF URBAN POPULATION

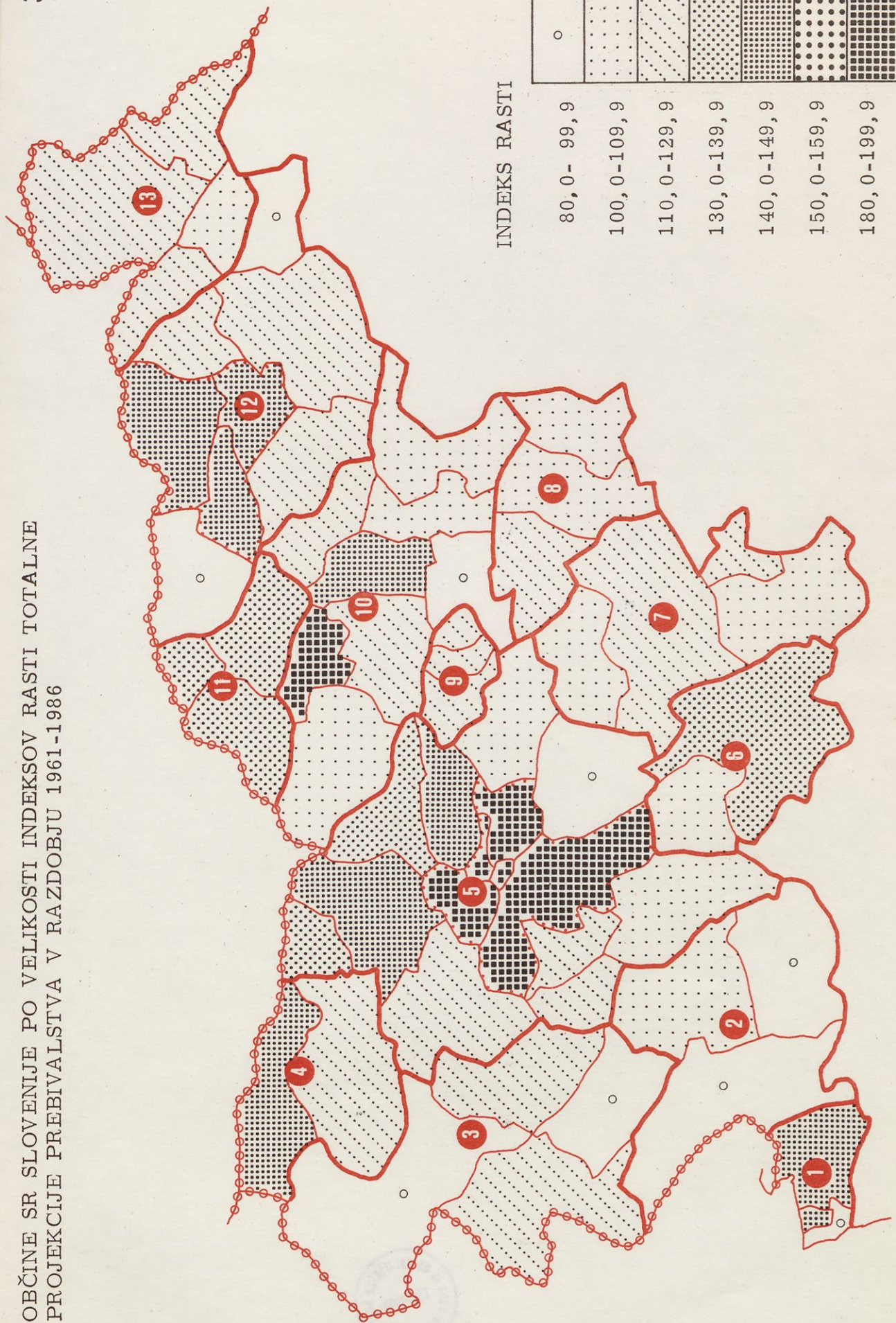
The projection of urban population is methodologically linked to the total population projection by communes and to the assumed linear trend in the share of the urban population in each commune.

The average degree of urbanization for S.R. of Slovenia which was, in 1961, only 38.3 %, will rise according to the projection to 59 % in the year 2001. Altogether 76 towns were considered in the projection. Among these there are 11 towns that - in the demographic sense - were dying out; there are 11 towns with virtually stagnant population; 22 towns with weak growth, 20 towns with moderate growth and 10 towns with strong growth tendencies, while Koper will experience a very strong growth and Velenje a quite exceptionally strong growth.

REGIONALNA VARIJACIJA FERTILNOSTI V SRS. PO STANJU 1960-62
 NA PODLAGI BRUTO KOEFICIENTOV REPRODUKCIJE (R)

OBČINE SR SLOVENIJE PO VELIKOSTI INDEKSOV RASTI TOTALNE
 PROJEKCIJE PREBIVALSTVA V RAZDOBJU 1961-1986

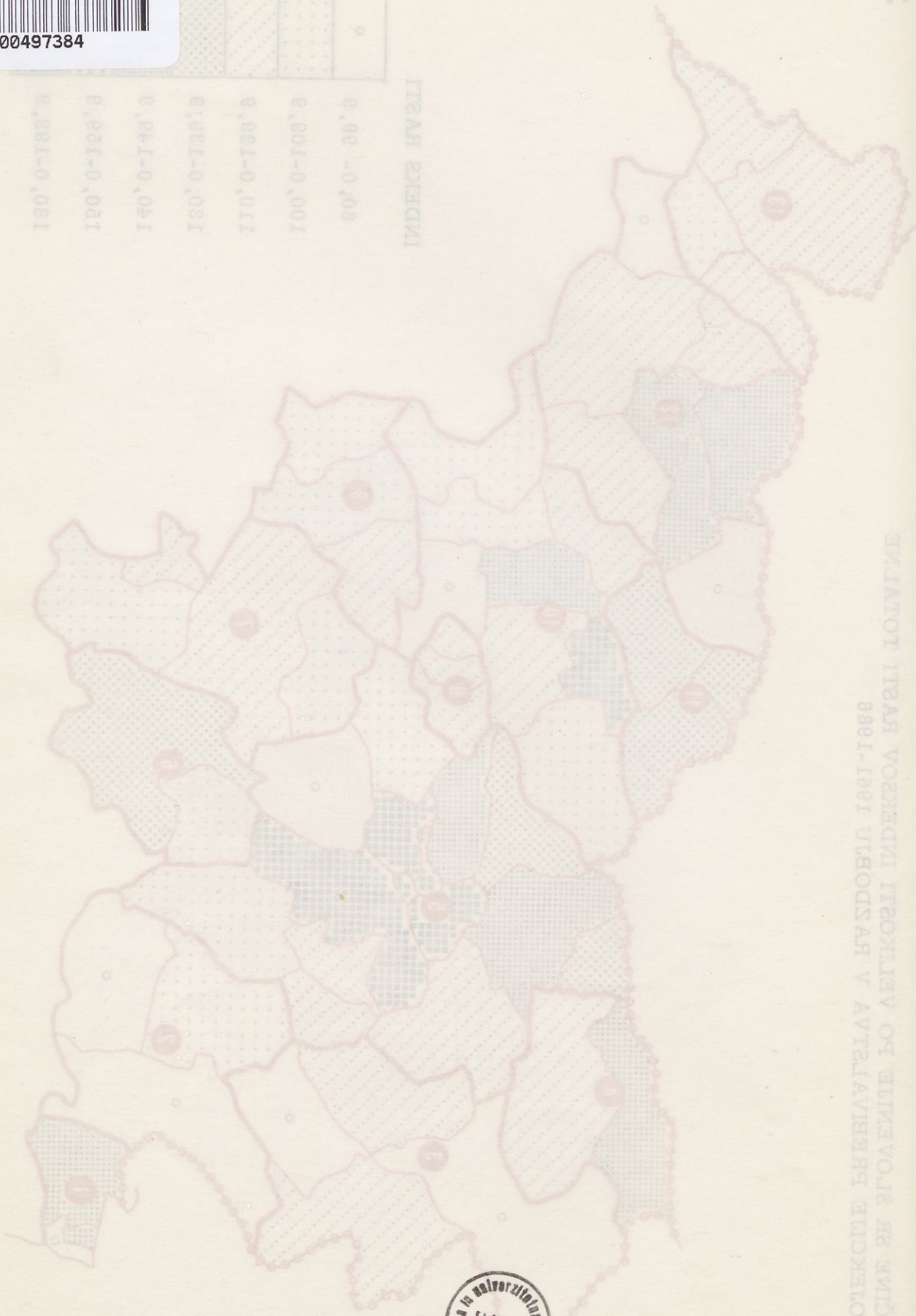

00000497384

- 160° 0' - 180° 0'
- 120° 0' - 128° 0'
- 140° 0' - 148° 0'
- 130° 0' - 138° 0'
- 170° 0' - 178° 0'
- 100° 0' - 108° 0'
- 80° 0' - 88° 0'

ИНДЕКС КРАЈИ

БРОЈКОВИ ШЕМАТИЗМИ А КАРТОВИ ОД 1961-1988
ОБШТИ СЕ ЗГОЛЕМИТЕ ВО АЛФАБЕТНОМ ИНДЕКСУ КРАЈИ СЛОВЕНИЈЕ

